

Opusculum de terremotu et pestilentia. Cum annotamentis Galeni / Editum per D.C. Scheurlum Nurembergensem.

Contributors

Beroaldo, Filippo, 1453-1505.

Galen.

Scheurl, Christoph, 1481-1542.

Publication/Creation

Strassburg : M. Schurerius, 1510.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/pfqcc9hq>

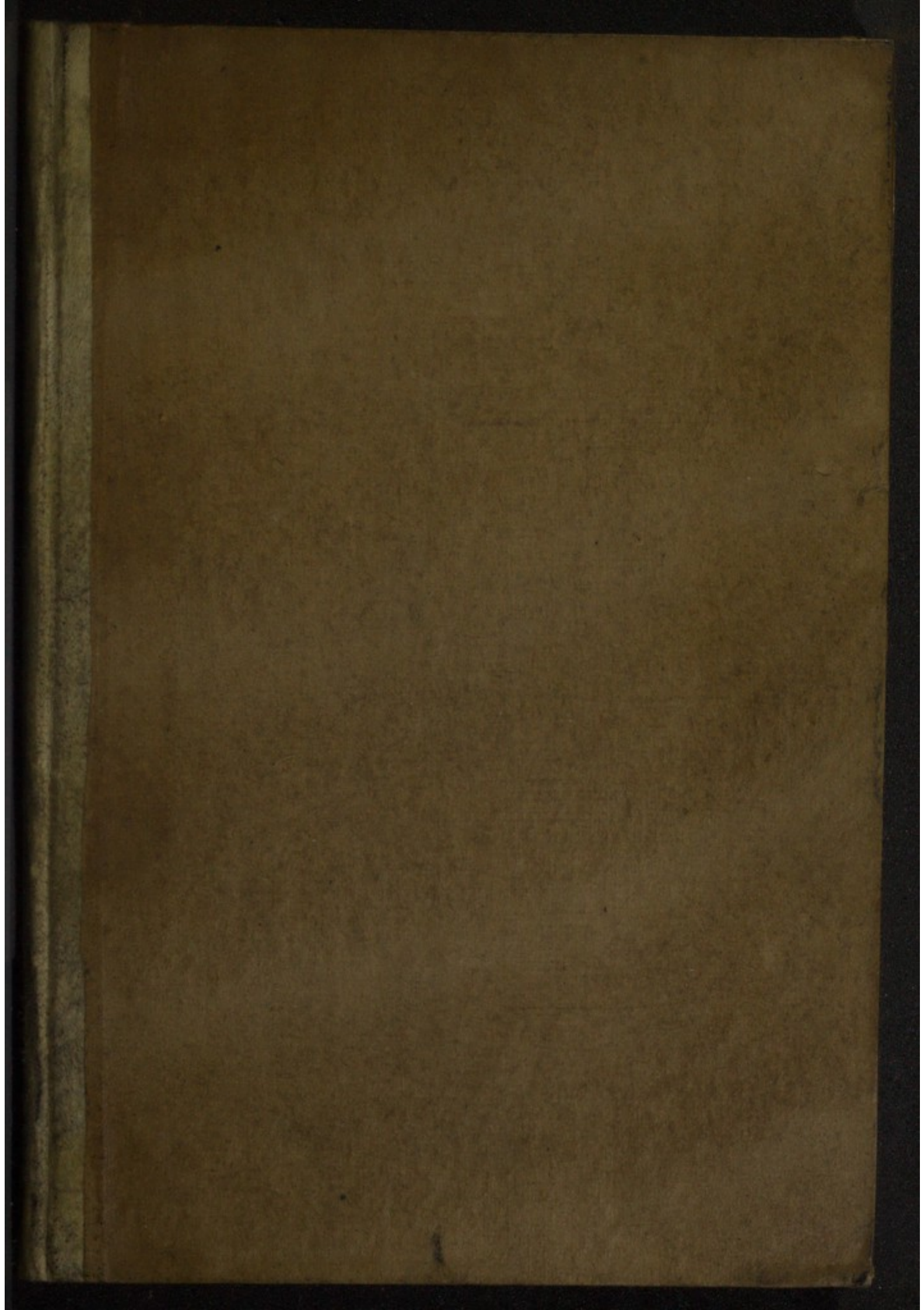
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

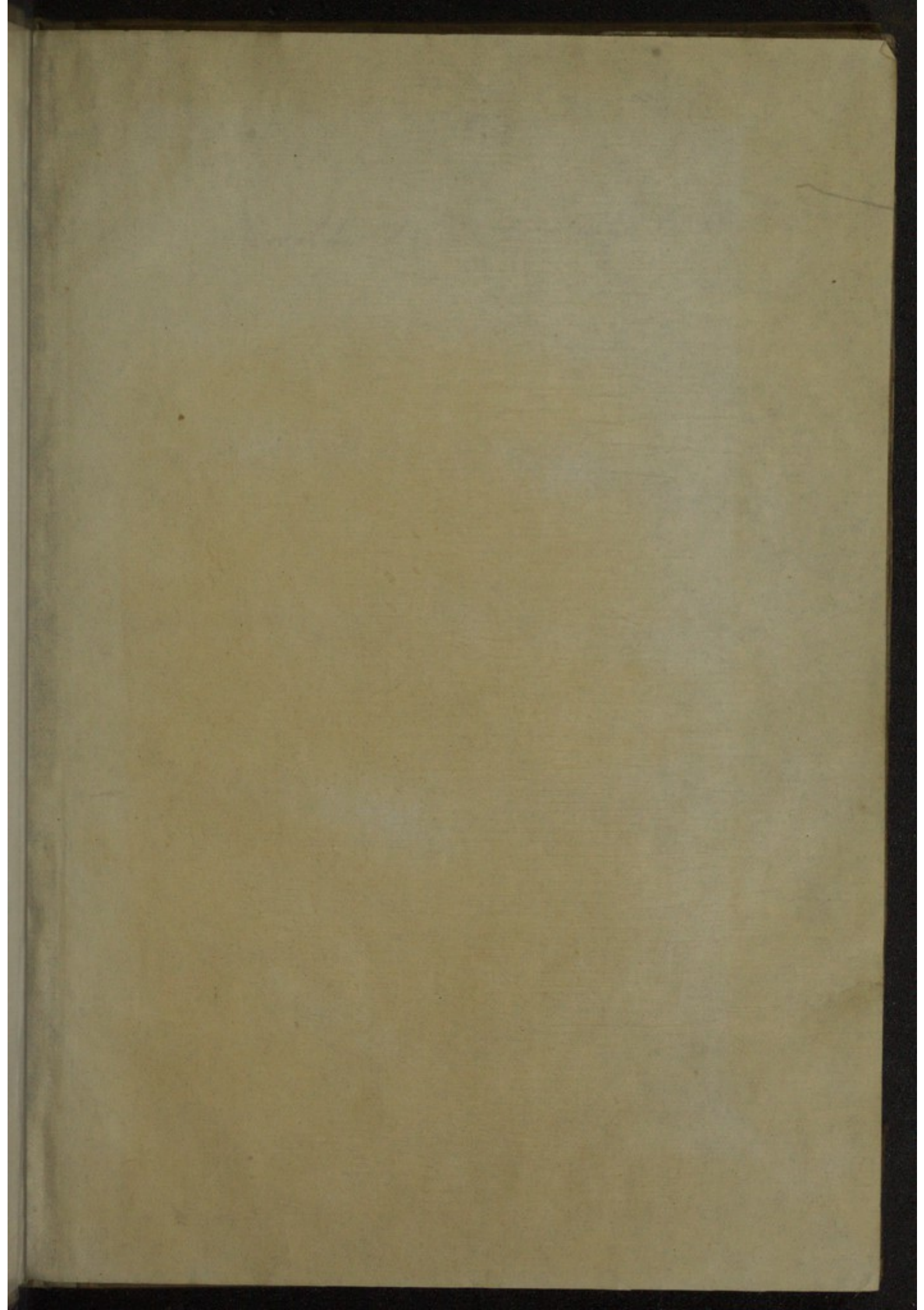

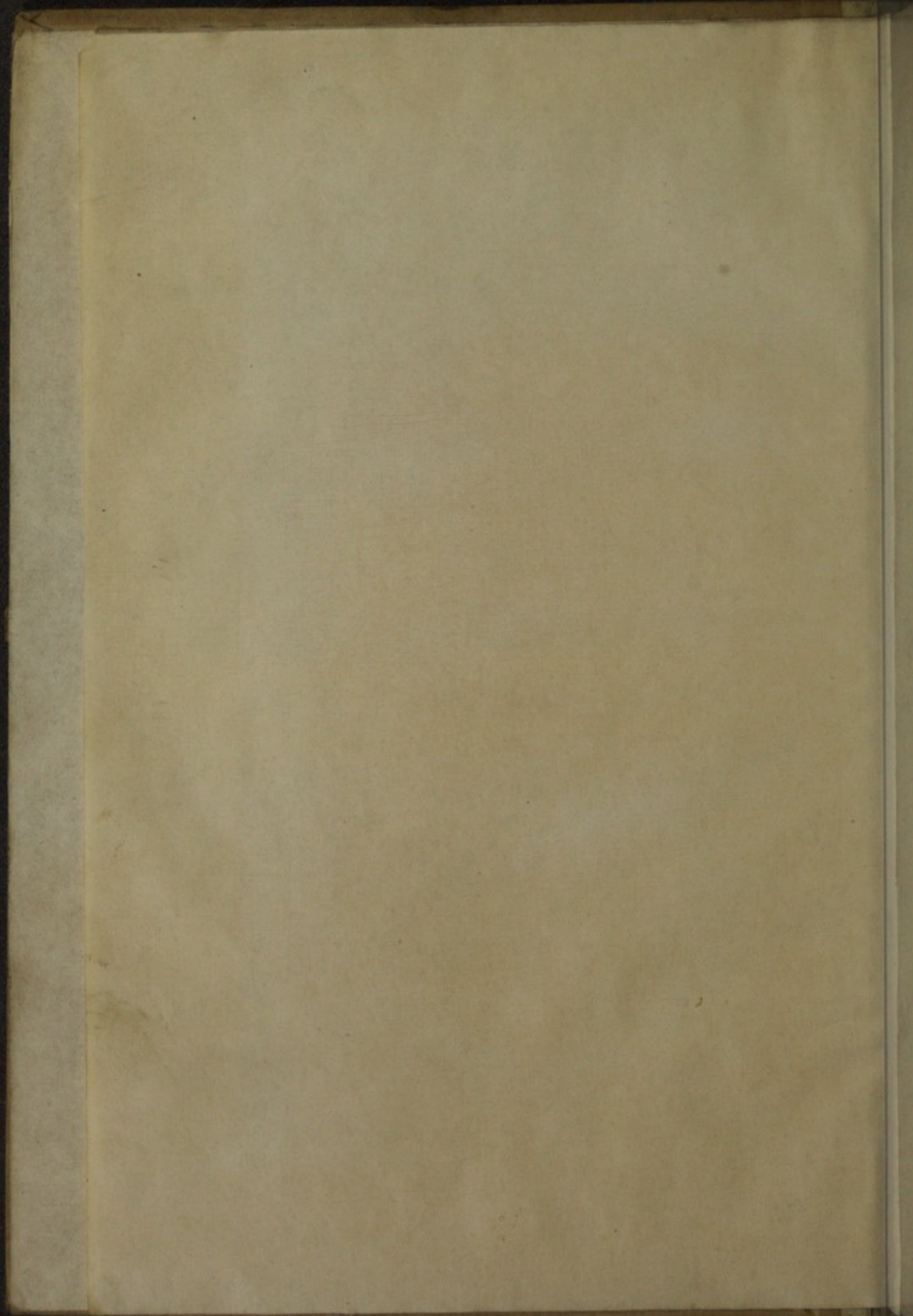
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

G. IV. Ber

812

1510

Bevalde de Temmatio et Pistlenka

Stuttgart und Tübingen.

Verlag der J. G. Cotta'schen Buchhandlung.

1840.

Martiniensis Opusculum emittit et induit Anno Domini

65. C. 63

30119

OPVSCVLVM PHILIPPI BERO
ALDI De Terremotu & Pestilen-
tia, Cum Annotamentis
GALENI.

Addita est explicatarum in Anno
tamentis Galeni dictionum
TABVLA.

Payne 12/1/11

OPUSCULUM PHILIPPI DRO
ADRIANUS
DE
GALLIE

Adrianus Philippus Drogos

GROSSHERZOGLICH
HESSISCHE
HOF-BIBLIOTHEK

AD MAXIMUM ANTISTITEM.D.

Erasmū Vitellū Epūm Plocensem Philippi

Beroaldi Bononiensis Epistola.

H Omnes ego illos beatos puto, qui intus
forisq; sunt splendidissimi, in quibus & in
teriora & exteriora ornamenta collucent,
quorū virtuti fortuna cōiuncta est, quo in numero tu
cū primis maxime Antistes es p̄censendus, in quo &
corpi & animi, ac fortunę bona cōspiciunt. Sigdem Laus e
membrorū cōpactione es decorus, fortunis opulen piscopi
tus, maiestate ep̄ali venerabilis, v̄tute cultissimus. Et Plocen
cum religio atq; doctrīna nodo pulcherrimo inter se sis.
copulatę cōsocio, tāq; bene cōueniāt, q̄ bene gem
ma auro cludit, rose lilijs cōtexunt, in te cōnexio ista Gēma
religionis atq; doctrīnē tam decora tam lucida, adeo sacerdo
decenter splēdicat, vt flos disertorū, gēma sacerdotum
tum esse videaris, nec īmerito, religio em̄, qua cōstat
vita mortaliū, anīos nostros omī vitiorū labe deterfa
defecat emaculatq;, doctrīna exornat & excolit, sine
qua nihil satis ornatū, nihil satis cultū esse potest. Tu
cum probe scires claritudinem nataliū parum claram
esse sine radiatione doctrīnæ, nitoremq; familię pa
rum nitescere sine fulgore virtutis, non tam prosapię
tuę splendore, quę tibi in Polonia honoratissima est,
q̄ radio literarum illustrari voluisti, quę te clarum fa
uorabilem, monstrabilem apud Polonos tuos & im
primis apud inclytissimū Lithuanie ducem Alexan
drum effecerunt, qui cum te ex virtutibus cerneret
esse compactū, te ex omnibus potissimū delegit, quo archi
Archigrammateo, quem secretarium vulgo nomini gramas : secretarius
tant, & cōsiliatore peculiariter vteret. Et profecto, vt teus.
inquit versiculus ille prouerbialis, Principis est vir

A ij

Imperialis

Solent

Idemq. hinc

Simul

tuis maximam nosce suos. Princeps tuus utpote prudē-
tissimus circūspectissimusq; tuam in rebus principa-
libus obeundis dexteritatē, prudentiā, eruditionem
folerter curiosq; pspiciens, te ex oībus vnū existima-
uit esse dignissimū valdeq; idoneū, quē legatū ad sa-
lutādū reuerent et officiose pontificē maximū Alex-
andrū destinaret. Tu itaq; iniunctā legatōnis hono-
ratē puinciā tam diligenter, tam sinceriter, tam elo-
quent peregisti, vt orōne luculēta & nitida, summā a
pōtifice maximo grām inieris, cui vel placuisse maxi-
mus est honos, a q̄ in cōsistorio Cardinaliū pthono-
tariatus dignitate es decoratus. Interea cū nihil sem-
per floreat, cum etas succedat etati, & rex regi substi-
tue, in locū sacratissimī Polonię regis Alberti, q̄ p id
ctus. tps decesserat, cōcordibus Polonōrū suffragiis, ingē-
tiq; oīm cōsensu, clarissimus dux tuus Alexāder sub
Alexan rogatus suffectusq; est, idq; meritissimo. Quis em̄ cō-
der suc- modius succedere in fraternas opes poterat q̄ frater,
cessit re q̄s honestius in fraterno solio sedere q̄ frater. Quis
gi alber fraternū sceptrū decētius gestare q̄ frater. Deniq; q̄s
to. fratri optimo, maxioq; regi liberis carenti iustius fa-
uorabiliusq; subrogaret q̄ frater optimus maximus
q; Alexander. qui cū sciret specimē regiē maiestatis
amplissimū esse aulicos h̄re florentes, sicut ip̄e ad api-
cis regalis fastigiū fuerat sublimatus, ita te q̄ post
renunciātā legationē & tutis tue pcellentis haud im-
memor episcopali dignitate cōdecorauit, tibiq; epis-
copatum Plocensem, quod sane sacerdotium sicuti
rex epi/ amplissimū ita opulentissimū est, cōdonauit. Quē tu
scopatū tamen, que tua est virtus, ante merueras q̄ acciperes.
dedit Et sane nō plus episcopatuī debes, q̄ tibi debeat epi-
scopat⁹, nec plus ornamēti ex ep̄atu accepisti, q̄ abs

Idemq. hinc

Idemq. hinc

Idemq. hinc

te ep̄atus accepit. Multi q̄dem sunt ep̄i, sed pauci ep̄i
scopales hoc est digni ep̄atu. Tu certe choro illo vir-
tutum episcopaliū pulcherrimo stipatissimus coro-
naris, quas tuba euāgelij apostolus Paulus in episco-
po deposcit. Tu sobrius, tu morū probitate mōstra-
bilis, tu doctrinē honestamentis ornatus, tu nulla su-
perbię labe decoloratus, nulla iracundię sorde ma-
culosus, Deniq; vt vno vocabulo multa complectar,
tu irrephēibilis es, qđ sane nomen est absolutissime
virtutis. Et cum hospitalitas deceat in primis ep̄m, tu
hospitalissimus, & cum tabes auaritię plerūq; antisti-
tes primarios inuadat, ac veluti grangrena per princi-
pes latissime serpat, qm̄ vt ait Prudentius, Om̄e hoīm
rapit illa genus, tu ab hac pestilenti tabe resiliens, nul-
loq; neuro cupiditatis infectus, agis ep̄atum omni ex
parte munificū ac liberalē, tibi oblectamento est be-
nefica erogatio, existimasq; te nunq; magis noīa face-
re q̄ cum donas. Inde fit vt inter protomystas pōtifi-
cesq; transmōtanos maxime splendesca, vt inter tu-
os diligaris, colaris, honoreris. Imprimis Sacratissi-
mus rex Alexāder te suspicit ac fouet, animiq; tui p̄-
cellentes dotes regiā caritate cōplectit. Qui in p̄sen-
tia cum ex more institutoq; regum chr̄ianorū legatio-
nem honoratissimā ad sūmum pontificem Iuliū secū-
dum reuerentissime salutandū, p̄standāq; vt dicitur
obedientiam mittere vellet, statim ad te respexit, teq;
p̄ oībus vnū peridoneū censuit, cui tantū munus in-
iungeret, & hanc honorificentia deferret, cuius iam
in cōsimili negotio industriā, fidem, eloquentiā foeli-
citer erat exptus. Tu itaq; legationis regię, que cultu
visenda, comitatu copiosa, diuitijs opulenta, ad nos
transeunter accessit, caput & cōlumen, noīe regis tui

Superius
virtutes
ep̄ales.

2.
Ep̄us ir-
rephēsi-
bilis.

Auari-
cia vt cā-
cer.

Superius
Liberal-
ep̄us
Plocen-
sis.

Legatis
onis re/
gie co/
numen.
Orator
apd' pō
tūicem

solē terrenū, hoc est, pontificē maximū, inter minora
sidera, hoc est, inter cardinales radiantem venerabū
dus adisti salutastiq; oratione, tam graui, tam erudita
tam terfa, vt cōsumatus orator merito sis vīsus, & le
gationis regiæ munus fauorabiliter obieris. Magnū
ficū mehercule est in cōsistorio Senatus ap̄fici in cō
spectu sūmī pōtificis citra pturbationē dicere eloquē
ter, copiose, decēter. Magnū hoc ego duco, pbari ma
ximo, sacratissimo, augustissimo p̄cipū oīm, imo vt
verius loquar terreno deo, qui cum ex ritu solēnitatis
Paschalis rosam, qd' est pontificiū insigne spectatissi
mum, dare soleat legato exterarū gentiū honoratissi
mo, eam tibi potissimū dono dedit. Qui honos quis
dam quasi cumulus accessit splendori tuę legationis
In qua obeunda cū hac trāsires, tunc ego te officiose
& reuerenter salutauī, sumq; abste benigne ac comi
ter acceptus, qui cū sis doctrina singlari p̄ditus, do
ctrinę p̄fessores amplecteris ac foues. Est em̄ ita na
tura cōparatū, vt callens artis miret artificem, vt eru
ditus eruditionis amet Antistitem, tunc ego te cū li
bellorū meorū studiosum cupidūq; cognouissem, cō
posui euestigio hoc opusculū. Idq; noi tuo nuncupa
tūm dedicaui, qd' vt esse posset monumentū meę in te
obseruantie numerosū atq; diuturnū, curiose elabo
raui, vt ab impressore elegatissimo Benedicto in mil
le exemplaria vno q̄si momento descriptū, & formis
excusum edere, inuulgareturq;. Te quæso Antistes
maxime, quę tua est in rebus oībus comitas benigni
tasq;, vt munusculū hoc l̄ariū hilari frōte, & obuīs, vt
aiūt, manibus accipias, qd' te facturū habeo persuas
sissimū. Scio em̄ apud ep̄m opulentū ac literatū auro
argentocq; p̄ciosius esse id genus donationis, quæ ex

Terres
nus de/
us pōti
fex.
rosa pō
tūficia.

Doctus
doctos
amat.

Cominus

promptuario literario depromit, quæ sub incude Philippiæ
 percutitur, sub qua secundo sane opificio percussa donato
 in hodiernum sunt omnes fariæ doctrinæ volumina multiiuga
 et in præsentia formatur magistraque arte expolitur opus multi-
 plex, multiformique celatura variegatum, quod debeo &
 debere me clara voce profiteor, clarissimo, amplissimo,
 liberalissimo, & omni cum honore mihi noverando Ioanni
 episcopo Posnaniensi, meo (ut dicitur) compatri, qui me
 antequam nosset muneribus episcopalis est persecutus, qui
 in comatrem fuit oppido quæ munificus, ad quam ex pe-
 nitissimis usque regionibus vasa argentea preciosa trans-
 misit, cui tantum debeo, ut debitionem hanc dissolvere
 ut hoc nomen expungere, uno tantum modo possim, char-
 tacea. scilicet remuneratione, qua quidem utar non minus di-
 ligenter, quam libenter. Eaque remunerabor munificentis-
 simum episcopum Posnaniensem, quam ille sitienter expe-
 ctat, quam pluris scio faciet, quam Persicam gasam Cræticam
 diuitias. Verum sicut aërial quod maius est, tanto diutius for-
 matum in utero, sic & opus literarium, quanto maius quan-
 toque succosius, tanto exigit tempora diuturniora, & cum
 sat cito fiat quicquid sat bene fit, dabo operam, ut perasti-
 nationem remunerationis ubertate compensem. Interea tu
 antistes maxime cape vultu serenato libellum hunc mu-
 steum sub tuo patrocinio auditum, atque sub tuo nomine in-
 vulgatum, quod doctrina remotior continetur, interioresque literæ
 explicant, quæ quæso feriatus plegas, cuius argumen-
 tum & materiam ex titulo cognosces. Vale decus an-
 tistitum, & Philippum Beroaldum qui tibi deditissimus est
 mutuo amore complectere, necnon edulia hæc nostra
 gustato, quorum adipata condimenta hominem interiorem
 pinguitudine quadam salutariter poterunt saginare.

Laus

Wien

Laus episcopi
Posnaniensis

permutator

Compensatio
Serenitas
Antistes

Philippus

pinguitudo

SALVE LECTOR.

Aristoteles Stagiritanus, naturæ cōsultissimus, in Meteorologia de terremotu pulchræ disputat. Idem in problematis multas de pestilentia quæstiunculas subtiliter dissolvit. At Philippus Beroaldus Bononiensem terremotū, rem posterorū cognitione dignissimā describēs compluriū philosophorū scita placitaq; in medium affert, persæpe in parerga excurrens. De pestilentia causis remedijsq; haud minus luculente scribit. Et cum ad hanc rem medicorū dogmatibus opus haberet, factum est, vt Galenum euoluens, plurima errata deprehēderit. id circo in Galeno multa de prauata restituit, multa quę inuersa erant aut p̄poste re locata correxit. Neq; medicis solum, sed cuiuscūq; professionis studiosis, ob Beroaldinā eloquentiam, hoc censerī debet vtile opusculū, qđ inquisitione beati Rhenani, beneficio ac cōmunicatione Ioānis Dirningi Iurecōsulti, arte vero impēdioq; Mathiæ Schurerij, venuste admodum est excusum. Bene vale qui legeris. Hæc in vrbe Schletstatina, Cursim, XXV. Maij. Anno. M.D.X.

*Parerga Iustinus qđ ali
mij nri p̄d p̄p̄m nri
v̄p̄m nri p̄p̄m nri*

AD MAXIMUM ANTISTITEM, D.
ERASMVV VITELLIVM EPI
SCOPVM PLOCENSEM
PHILIPPI BEROALDI
BONONIENSIS
OPVSCVLVM.

OLONEM ILLVM LEGUM Atticarū cōditorem, quem inter septem sapientes grēcia cōcelebrat, demonstrasse olim ferūt vrbes nihil aliud esse, q̄ humana rum erumnarū domicilia, q̄bus luctus, mœrores, tristitię mortaliū quasi septis includerentur. Et p̄fecto si iusti raciocinadores esse voluimus, & rem equa lance perpendere, haud dubie ius dicabimus nihil homine miserior esse, nihil calamitosius, qui tot morbis corpis cōflictaē, tot animi tormentis affligitur, qui tot turbinibus fortunę fulminātis est obnoxius. Qui incendia, naufragia, precipitia, tectorū lapsus, tremores terre, sexcentaq; alia id genus pericula, & si non semp patitur, tamen pati potest. Merito itaq; celeberrimi dixere scriptores, parentem rerū ac opificem naturā non tam matrem homini esse q̄ nouercā, quę instar amoris Plautini gustu dat dulce, amarum ad satietatem vsq; aggerit. Et Natura cum in limie Iouis Homerici duo sint dolia colloca homineta, alterū bonorū, alterū malorū, q̄ parce prohdolor nouer mortalibus bona instillant, q̄ large mala propinant, ca, Hauriūt pleriq; omēs ex cratera mœroris largissimo Dolia haustu, paucissimi vero vix primoribus labris poculum dulcoris attingunt. Nec leticia quę homini rara cōtingit, vllō est uel minimo mœrore pēsanda. Nec

tanta est hilaritas ex cōmodis, quanta ex incōmodis
mœstitudo, nec tam fouet spes q̄ metus exteret, &
quoniā cuius accidere pōt qd' cuiq̄ potest, cūctā pa
uescimus, ad strepītus om̄s exanimamur. Quēdam
interdū nos friuola terriculamenta cōsternant, haud
secus q̄ elephantos illos enormes, porcina vox gru
nitufq̄ terrificat. & leones generosissimos aīaliū, gal
lorū cantus & facies cristata pturbat. Quēdā plerūq̄
nos merito torquēt & exanimāt, ac formidāda mole
concutiūt, vt nuper terremotus subitarij inopinaticq̄
totam Bononiā attonitā stupentēq̄ fecerūt. de q̄bus
non pigebit copiosius differere, cū suauis sit preterit
torum laborū memoria, vt inquit Euripides. In qua
quidem dissertatōne, cōplūscula digna cognitu, nec
indigna relatu, minimeq̄ p̄rita cōmemorabūt. Tu
modo quēso Antistes maxime, aurē nec minus anis
mum paulisp̄ accōmoda, dū oratio hęc nostra ad me
tas duas, voluptatis, s. & vtilitatis indefessa decurrat

*Leoni gallos
canis*
Elephā
tos ter
ret por
cia vox

Suauis
memo
ria labo
rum.

Siluestro
Quintilianus
Constantinus
Quintilianus
Nno salutis millesimo quingētesimo gn
to, ea nocte quā subsecutus est dies diuo
Siluestro dicatus, quē festiuitas pridie ka
lendas Ianuarij celebrat, hora circiter vñ
decima, subitarius terremotus cum sono terrifico fa
ctus, cōcussit urbem nostram, & cum om̄ia repētina
atq̄ inopinata formidolosiora sint somno cūctos so
pitos excussit, metuq̄ ac motu ingēti cōsternauit, ita
tñ vt maior fuerit formido q̄ noxa. Est mihi domus.
vt dissimili vtar similitudine, similis grāmaticę, quā
domus Quintilianus dixit plus in recessu habere q̄ in frons
similis te, p̄mittat, estq̄ instar hominū non paucorū, qui ex
teriori corpore deformes, animo sunt interiore pul
tice. cherrimi. Namq̄ pars ēdium mearū anterior, quē in

TERREMOTV.

2

viam versus spectat, forinsecus vetustam structuram
 representat, cum interior fornicata testudinataque sit, atque
 omni elegantia recentiori perpolita. Ex hoc terremoto
 tu paries male coagmentatus in parte anteriori iuxta
 tectum scandulare, fragorem ingentem corruens
 fecit. Mox cum iam defuncti periculo esse videremur
 cum nihil tale amplius cogitaremus, cum iam cymba
 nostra in vado salutis portusque consistere crederet,
 ecce tibi post triduum inter horam noctis nona ac deci
 mam, tanto cum fragore tamque horrifico mugitu, to
 ta ciuitas intremuit, ut repente excussus somno, id ho
 re crediderim actum esse de mortalibus, & res huma
 nas comploratas, namque visa sunt omnia perinde ac
 ruente coelo collabi, & voratrinis hauriri. Inter hor
 rendos fragores attoniti, metu omnes torpere, vsu
 auriumque oculorum maiore in tenebris uti, & cum te
 nebre quoque ipse formidinem augerent, in ore omni
 um psalmi, precatio religiosa, oratioque dominica reso
 nare. Tunc cum sonitu ruinae immenso amplissima domus
 ac pulcherrima domus Principum Bentiuolorum, quae Bentiuo
 fabрили subtilitate architectonica dispositione, principum
 palii magnificentia elegantiaque certat, cum omnibus
 Italiae spectatis luculentisque aedificiis, ferme dimidia
 ata subsedit ac solo prostrata est, qui quidem fragor
 enormis, aures animumque meum quodam quasi ictu
 concitatore perstrinxit, cum domus mea pene con
 tigua sit posticoedium Bentiuolarum, quae immunis &
 exors fuit huiusce calamitatis posterioris, cum in prio
 re parietario casu perstricta sit. Ad haec deorum delu
 bra non minus laxitate quam altitudinis fastigio visen
 da, magna ex parte facta sunt hiantia atque rimosa.
 Cum primis aedes diui Iacobi rimis patentioribus

forinsecus

domus

templum
rimosa

fatiscēs adminiculis subnixa fulciē. Alia quoq; templa, & precipue duo, duobus diuis Petro Frācisq; dicata, laxis solutisq; parietū cōpagibus, hiare ac vitium facere ceperūt, in qbusdam fastigia ex summo in imū puoluta, fornices edificiōr; plurimor;, quos Plinius aduersus id dirum malū tutissimos esse autumat, maxime obnoxij huic piculo extiterūt. Camini quos vocant supra culmina domor; forinsecus eminentes, magna ex parte prostrati, pinne quoq; murorum ac minę complures veluti succise corruerūt. Illud oppido q̄ mirū dignūq; memoratu, in pp̄lo tam magno, in strage tam dira, in concussione tam enormi, hoīem neminē esse desideratū, vt creditū sit iram dei aiantibus parcentem, aduersus inaiata deseuisse. Ex hoc scđo terremotu tam vasto, tamq; formidādo cōuersi repente sumus oēs ad religionē. Ad aueruncandā auertendāq; irati dei pcellā, cunctor; vota suspirabāt. Indictaq; est supplicatio pp̄lo vniuerso, circa religiosiora & maiestatis diuinę referta delubra, quę triduū solēni cū ceremoniā, & p̄catione casta, ac sc̄titudine impolluta, templatim celebrata. Documentum fuit homines tunc se mortales esse meminisse. Tūc deū maxime reuereri, cum aut periclitant, aut periculo pximi sunt. Nam vt inqt non minus vere q̄ decēter Silius, tanta adeo cum res trepidę reuentia diuū Nascit, & tunc p̄cipuus votor; locus est religionisq; memoria, cū pauor spem exspectat, exanimatosq; cōsternat. Post terrificū illū terribilēq; tremorē singulis deinceps noctibus minute q̄dam cōcussiones factę sunt, qbus cubilia aut mouebant, aut moueri credebant. Quod quisq; prout meticulosus erat aut impavidus, ita v̄bis tollebat in maius aut eleuabat. Et

Solennis Ceremonia

Templum

TERREMOT V.

adhuc mulieres nō pauce, vtpote natura pauidiores
 existimant per noctem toros intremiscere, quarū pe-
 ctora cum semel occupauit pauor vix excutit. Per to-
 tum fere Ianuariū, multi mortales sub cœlo perno-
 starunt, sub tentorijs quiescentes, rati id malum libe-
 ra cœli fide caueri posse. Haud dubie ignari, qd' inter
 cœtera mala, id prope solum sine effugio est. Et sane
 non parū multis cōtigīt, vt fugientes terrę tremorē,
 ceperint tremore corporis itremiscere, horrore febri-
 um tussiculaq; cōuelli, quod morbi genus, hibernū
 cœlū, mansiones subdiales, humorq; nocturnus vi-
 sceribus infuderunt. Clarissima prudentissimaq; ma-
 tronarū Zeneuera Bentiuola, omī mihi cum honore
 noianda, existimans nihil tutius esse q̃ religiosa des-
 lubra, nusq; se securius degere posse q̃ in sancto do-
 micilio, delegit sibi mansionē temporariā apud san-
 ctimoniales, quibus a cultu corporis christi dei no-
 stri inditum est cognomentū. Quarū habitaculū me-
 rito dici potest **Semnon**, hoc est sanctarū feminarum
 conciliabulū atq; cænobion, vbi honesta & casta ani-
 mi corporisq; mysteria celebrā. Quod sane templū,
 intramuranū est, magnitudine, pulchritudine, sancti-
 tudine famigeratū. Huc secessit perinde ac in securis-
 tatis diuersoriū, duabus comitata filiabus, vtraq; vi-
 dua, vtraq; clarissima, vtraq; maternis virtutibus re-
 spondente. Quarū alteri *Blanche*, alteri *Eleanore*, est
 nomen. Vbi quotidie Matrone sūmates, & primarij
 ciues, dñam inuisebant officioseq; ac reuerenter sa-
 lutabant. Inuisebat & maximus princeps Bētiuolus
 subinde felicissimi coniugij memor, vna cum clarissi-
 mis filijs. Hęc vñ sola matrona mendacem quotidie
 facit maximū Philosophorū, scribentem in politicis

3
Atrox nra
pauide
Toros

sub dīo
Tension
 pnoctā
 tes.

Zeneuera
dehbra
Sanctimonialis

Semnon

Cænobion

Blanche
Eleanora
Lupus

laus ze
nevere
Betiulo
le.

consiliū esse feminis inualidū, siquidem Zeneuera Bē
tiuola supra captū feminarū est prudens ingeniosa,
cordata, quæ nō solū in domesticis negocijs curādis
ppollet, verū etiā in rebus publicis administrādis est
circūspectissima. Præterea comitate, affabilitate, dex
teritate, breuiterq; choro virtutū, quæ in muliebrē se
xum cadunt, vndiq; stipata conspicit. Qua nec Cor
nelia prudētior, nec Tanagl solertior, nec Liuiā Aus
gusta extitit fortunatior, quam deus optimus maxi
mus, quæso sospitē florentēq; vna cum illustrissimo
cōiuge, clarissimis filijs, nobilissimis nuribus, nume
rosis nepotibus, in diuturna felicitate custodiat. Cas
Camila
la vxor. milla vxor mea in tremore terræ tam horrifico, in tan
ta sexus vtriusq; formidine, parum viriliter fortis, &
quadā animi teneritudine dedicatior, me rogauit vt
cubile cubiculūq; mutarē, & quia sūma ædiū maiore
motu naturaliter q̄ ima cōcutiunt, vt somnū capere
mus in cubiculo inferiori. Ego cū sciā salutē vxoris
a mariti salute pendere, & illius spiritū in meo verti
incipio vt illi cōsulam, mihi quoq; cōsulere. Et quo
niam ego ab illa nō impetro, vt pristino cubiclō vta
mur, a me impetrat illa, vt descēdentes ī cubiculo in
feriori getem capiamus, indulgendū est em̄ honestis
affectibus, & obsequendū vxori plerūq; qua cū con
corditer viuas. Quæ maritum amore casto & sincero
complectitur, me cūq; certat certamine honestissimo
mutue caritatis, quod haud dubiū est pudicię con
iugalī indicīū. Ex ea in hodiernū diē suscepī liberos
tris, primigeniam feminei sexus, reliquos mares. Fe
mina nō perannauit, nouissimus masculus dulcis vi
te exors intra tempus bimestre decessit, superest me
dius, qui nondum trimatū impleuit. Auum materē

1. b.
Cubile
Cubiculū

mtc yba

Peranno

TERREMOTV.

num Vincentiū Paleotum maximū Iuriscōsultorū
cuius mihi mēoria sacrosctā est. noīe referēs linīamē
tis oris matrē, virilitate patrē rēpēsantans, blādimētis
ppe peculiaribus p̄ditus, ad cuius hilaritatē nulla po
test durare tristitia, cuius garrulitate mirē reficior, cu
ius inges genuīna mihi est q̄etī suauissimē, q̄ me mō
lectionī, modo stilo indulgentē sepissime interpellat
estq; patri dulcis interpellator. Deum optimū maxi
mū precor, vt mihi Camillā meā vna cum mellito fi
liolo seruet incolumem, vt nos omīs in hac qua viui
mus cōcordia et tranqllitate perēniter tueat, vt fœlix
sit cōiugiū, vt soboles fortunata laudabiliter eat per
paterna & auita vestigia, vt nobis hūc cōtingat habe
re superstitem, quī domū Beroaldam nepotuloꝝ tur
ba fecundet, quos complexu & gremio fouere possi
mus, sintq; nobis senescentibus, si modo senescere
datum est, nō minora oblectamēta quā cōmoda. So
lent huiuscemodi egressiones fauorabiliter oblecta
re, & lectorem lassescētem iucūde refouere, stomas
chumq; nauseantē quodam quasi cōdimento refice
re, & ego in hac quasi diuerticula libenter excurro.
Quia si modo lectores mihi non blandiūtur, libelli
mei in hęc parerga plausibiliter expatiant. Sed vt iā
ad institutū p̄uertamur, cum in numeris ternarius sit
pollēs potensq; quem Grēci Triada, nostri ternionē
appellant. Tertius terrē tremor, ex interuallo dierum
circiter quindēcim superueniens, non paucos muni
cipum meorū tremore concussit, maior pars quē iam
ocalluerat duritiāq; contraxerat, mansit impeter
rita, minor hic sane motus fuit q̄ priores, sed in fra
goris horrifici, quo domicilia aliquot male materia
ta corruerūt, primis vt credit̄ motibus ante cōuulsa.

Vincē
tius fili
us.

Gemma

parerga

Triada

Trias
ternio

In tota vrbe viciatim regionatimq; cōplurima ædificia fulcimētis adminiculata cōspiciunt, in qbus hiātes rimę viciū faciūt ruīnāq; minitant. Claues ferreę sicē vulgo nomināt, vincula que Vulcania in officinis fabrilibus q̄tidie adhuc p̄cudunt ad parietes al ligandos, & fatiscentes substructiōes deuinciendas. Multa que resectiōe indigent recōcinnant, vt facta tecta integrāq; esse possint. Quoniā aut magna fastidia laborare credunt, & in p̄cipiti stantia vacillare. turres aliquot q̄ in vrbe nostra plurimę sunt altitudi ne spectabiles dirui a possessoribus cepere, Cum pri mis illustrissimus Ioānes Bētiuolus, columē caputq; ac moderator saluberrimus Bononiensis Reipubli. cui cū dignitate otii, cui festā pacē, cui blandā tranquillitatē, cui cōmoda omnia accepta referrimus, quē soteria, quē cōseruatorē merito possumus nūcupare, qui exēplar est fœlicitatis, q̄ stante vel etiam sedente nullus turbo, cimbæ Bononiēsi, nulla p̄cella est p̄tis mescēda. turrim habebat ædibus principalibus con tiguā atq; consertā, qua nullā pulchriorem ætas nos tra cōspexit, hanc demoliri iussit, veritus scilicet ne obnoxia tremoribus terrę corrueret, ratusq; neminē satis tutū esse posse, qui piculo p̄ximus sit. Celeberri mi rerū scriptores inter signa futuri motus cōmemo rant, lineā tenuē nubis in longū porrectę spacium. ta lis a nostris sub occasū solis sereno cēlo cōspecta est, ea, s. nocte qua scd's ille maximus motus cūcta con cussit. Scribit s̄ctissimus scriptor atq; eruditissimus Seneca, Pōpeios celebrē Cāpanię urbem confedis se terremotu p̄ dies hybernos, qd' sane t̄ps ab hoc ma lo tutū auctores esse p̄mittūt. Cōsimiliter diebus q̄ dem brumalibus, verna tñ indulgentia intepescenti

fulminem.

Donitio

Laus io
hannis
Bētiuo,
li.

607E0X : 2/3 hunc d' b
exemplum b'm

Turris
Bētiuo/
lorum.

bus, hi motus terre ciuitatē nostrā, nec minus territo-
rium magna strage vastarūt, Siquidem villę aliquot ac
ptoria magnificenter extructa, hoc malo pstricta ma-
le coherent. Refert Albertus magnus se vidisse terre
motū durabilē atq; diuturnū in Cisalpina Gallia fas-
ctum, per hiemē verno tpe calescentē. Cōsimili tem-
perie hiberna, factus est hic noster motus terre diu-
turnior dierūq; compluriū. Nam cum dicant tremo-
res si nō ab emerſu venti desinant diu durare, nec an-
te quadraginta dies sisti, plerūq; vero annuo spacio
biennioq; durare. Hic noster vltra dies quadraginta
progressus, nondū pausam fecit. Immo hisce diebus
cum hæc cōderem, essemq; interdū intētus stilo &
scriptioni, Bibliothecā meā sensi intremiscere & q̄ti,
ita tamen vt motus hic diurnus longe leuior q̄ noct-
urnus extiterit, noctu em̄ maiores fieri & crebri-
ores, philosophorū schola conclamat, quorū iam tem-
pestiuū videt p̄censere sentētias, qui archana nature
referare, exq; eius promptuarijs causas rerum expro-
mere conati sunt. Quorū opiniones discordes effici-
unt, vt illud certum sit nihil esse certi. Tales milesius
vnus ex septem Græcię sapiētibus, p̄fessus est aquā
oīm rerū esse principiū, ex quo dogmate exijt illud
poeticū, Oceanūq; patrem rerū. Is in aqua causam po-
suit qua terra cōcutiat & tremat, memorans vnda or-
bem terre sustineri, velut aliquod grande nauigium
Argumentat̄ aut̄ aquas esse in causa, qđ in oīm ma-
iore motu, prumpūt noui fontes nouaq; fluenta. De
mocritus motū terrarū aq̄s imputauit p̄pterea, q̄ p̄-
receptacula terre venasq; fistulosas, vis aquarū larga
decurreret, q̄ celestiuū q̄q; aquarū sup̄fusione exube-
rātes pulsibus terrā cōcuterent, vtpote quę tantū im-

Terre
motus
i Gallia
togata.

Thales

Aq̄ cau-
sa terre
motus,
Demos-
critus.

Willm
Presbiter

Alfina

*Alipulor**Sisichona**Diva a rimb*

Ennosigeus

Anaxagoras.

ignis cā

Simonion

Opinio

Anaximenes.

Polihystor

Laus Aristotele

Snia Aristotele

petum ac violentiā ferri nō possit. huic sententię veteres poetę astipulant, qui Neptunū humidę substātie p̄sidem Ennosigeum & Sisichona gręcis dictio nibus appellitant, quasi dicas terram quatientē, terramq; mouētem. Quidam inter quos est Anaxagoras, ignem causam motus esse confirmant, qui exitū querens, diuellit cōcutitq; repugnantia, viāq; sibi ad cōelum vi facit. Alij ideo in igne causam motus esse dixerunt, quia pluribus in locis flagrat proxima q̄q; cōsumens, quibus exēsis exustisq; subsequitur motus earū partiū quę adminiculis viduatę primo labāt mox corruūt, ideoq; Vulcano motū terrę attribueūt. Anaximenes q̄ horologiū (qđ ab vmbra sciotericon appellāt) primus oñdit causā mot⁹ autumat terrā, q̄ nimis vaporibus arescēs rimas pandat grādiore, intraq; eas penetrās aer violētus & nimius vehemēti spū quassatā p̄prijs sedibus concutiat. Idem opinat̄ vetustate cūcta dilabi, nec q̄c̄q; tutū esse a senectute, itaq; quēadmodū in aedificijs veteribus ac putridis, quædā suapte sponte decidūt, ita in hoc corpore terrę contingere, vt partes eius vetustate soluantur.

Ristotiles quem naturę consiliariū merito dicere possumus, cuius inuentis nec ip̄a natura dissentire existimat, qui polihystor, id est m̄luscus, qui polygraphotatos a copia scriptorū est nomiandus, quem *Θελοτατος*.

hoc est diuinissimū vere nuncupaueris, qui apud posteros est id cōsequutus, vt Aristotiles non iam hoīs nomen sed philosophię habeat. Et sicut nomine oratoris. M. Tullius, & poete Vergilius, ita nomine philosophi Aristoteles peculiariter intelligatur. Hic inq;

Aristotiles affirmat causam motus terrę esse ventum

TERREMOTV.

siue spm, qui inclusus in venas terre & cauernas, lu-
ctatur erumpere & ad libertatē exire cōniti. Sequi-
ta mox etas tam pedibus q̄ stilo vadit in sniam ma-
ximi philosophorū, Arneus Seneca q̄ inter nros sci-
tissime elegātissimeq̄ differuit, sup̄ q̄stionibus natu-
ralibus asserit spm esse qui terrā moueat. Idq̄ & pluri-
mis & maximis auctoribus placuisse. Plinius quoq̄
noster, q̄ nihil eruditus, q̄ heluo librorū dici pōt, ven-
tos ingt in causa esse non dubiū reor, nō em̄ vnq̄ in-
tremiscūt terrē, nisi sopito mari celoque adeo tranquillo
vt volatus auis nō pendeat, subtracto omī spū q̄ ve-
hit. Quin etiā Lucretius q̄ p̄ interualla insaniē cōpo-
suit libros luculētos, Epicuri dogmata cōtinētes, &
īpe ventos esse ait in causa terre motus, cuius versus
opere precium est subscribere.

Seneca

Plinius

Lucreti
us.

Præterea ventus cum per loca subcaua terre
Collectus parte ex vna procumbit, & vrget
Obnixus magnis speluncas viribus altas
Incumbit tellus quo venti prona promit vis,
Tum supra terram, quæ sunt extructa domorū
Ad cœlumq̄ magis quanto sunt edita quoq̄
Inclinata manent in eandem prodita partem.
Et p̄fecto nihil est spū acrius, nihil in rerū natura pos-
tentius, sine q̄ cūcta torpescūt. Ignis sine spū lāguet laus Al-
a q̄ si ventū detrahas, inertes sunt. Verū enī uero inter bert.
ceteros scriptores, Albertus nō magis noīe q̄ doctri-
na magnus ac mirādus αριστοτελῆς hoc est Aristotē-
telē sequit, q̄ a tramite Aristotelico nusq̄ detortus ex-
orbitat, q̄ Aristotelis simia dici pōt, a q̄ nec vnguē la-
tum digitūq̄, vt dicūt, transuersū vsq̄ recedit. Hi duo
inter scriptores meteorologos eminētissimi, ex dua-
bus euaporatōib⁹, altera sicca altera hūida vētos, grā :

Euapo- dines, niues, pruinas, coruscationes, tonitrua, terres
 ratios motus, cæteraq; id genus fieri subtiliter & copiose,
 cā rerū pluribus voluminibus prodiderunt,
 mltarū.

Haldei sciētieq; sideralis cōsultissimi, qui
 ex motu siderū vīq; stellarū cætera omnia fi
 eri existimant, motus quoq; terrę cælo &
 astris assignant, siqdem dogmata Chalde
 orū, siue placita siue decreta placet nuncu

pare, autumāt ex positōe atq; potētia siderū maxieq;
 Saturni Martis ac Iouis terras intremiscere, in quam
 sniam alacriter vadit tota cohors Astrologorū, qbus
 Placita p̄suasissimū est omnia inferiora moueri a superioribus,
 Chalde primordiaq; rerū oīm e cælo esse decidua. hinc solis
 orum lunæq; defectus plurimū pollere in motu terrę con
 ficiendo tradiderūt, quoniā tempestates tunc sopiūt
 Et qā hæc duo clarissima mundi lumina in rebus ter
 renis plurimū dominant. siqdem luna instar confus
 Sol in lis, sol instar maximi regis, vt scitissime docet Gale
 star res nus, exercet imperiū.
 gis.

Legans est illorū minimeq; prætereunda
 snia, qui ita tremorē in terra fieri cēsent, si
 cut in corpore nostro contingit ex intercepto
 tremor spiritu vegetali, Nam vt corpus nostrū ex sanguine
 in terra irrigat & spiritu, qui p̄ venas arteriasq; & sua itinera
 vt i cor decurrunt, sic corpus terræ aq; que vicē sanguinis
 pore obtinēt, & vētis qui vicē spiritus & animę loco sunt
 peruiū est, & quemadmodū in corpore nostro dum
 bona valetudo est, venarū quoq; & arteriarū imper
 turbata mobilitas modū seruat, si qd aduersi accidit
 tunc crebrius micat, tunc suspīria & anhelatiōes exi
 stunt, haud dubie signa hoīs laborantis & fessi, Sic
 terrę corpus, dum positio naturalis perseverat, mæ

TERREMOTV.

net inconcussum, cum aliquid peccat tūc velut egri
corpi motus fit & tremor spiritu illo, venas suas ve
hemētius cōcutiente, qđ totū Lucretius elegāter ex
pressit his versibus,

Dispertit vt horror & incutit inde tremorem.

Frigus vt in nostros penitus cum venit in artus

Concutit inuitos cogens tremere atq; mouere.

In hoc tamen illa disparilitas est, qđ in nostris cor
poribus tremor per oēs ptes pari equalitate discurrit
In motu vero terrę nō totū corpus vexationem sens
tit, sed portio.

s Traton philosophus qui rerū naturę inq
sitor fuit, de terremotu ita decernit. Frigi
dum inqt & calidū semp in cōtraria abes
unt, et vna esse nō possunt p illā quā grę
ci vocant Antiparistasin, qua fit, vt non patiať calidi,
frigidicq; natura concordia, nec in vno morā, p inde
ibi naturaliter calidū est, vnde frigidū expulsū est
ecōtrario illuc frigidū cōfluit, vnde vis calida disces
sit. Hinc hiberno tempe cum sup terrā frigus est cas
lent in puteis aque, quia eose calor cōtulit cedēs fri
gori supiora possidenti. Ecōtrario per estatem aqua
puteana frigescit, qua viis frigoris i cauernas terrę re
conditur cedens calori supne domināti. Ergo vis ca
lida cedens frigori in subterraneos specus recessusq;
refugiēs, magno impetu agit, et p xima quęq; remo
litur ac vexat, cuius eruptio motū terrę cōficit. Cōsi
militer vbi frigida compescunt a calidis & intra ve
nas terrę recondunt, terra ipa tremore concutit, dum
vires alterne frigoris & caloris inter se compugnāt,
& spūs vltro citroq; sub terra inclusus cōmeat.

Antipa
ristasis.

Ira dei
cā mo-
tus.

Eligiosiores existimant iram dei causam
esse tāti mali, qui peccatis p̄c̄toribusq; pu-
niendis hoc telorū genus intorqueat. Et sa-
ne ex usu vitę est conducibileq; mortalibus credere
ab irato deo talia irrogari infligiq; supplicia, vt ita in-
nocentius, castius, modestius degant, hoc ecclesiasti-
ci cōditores affirmant, a quibus libro Regū secūdo,
in cantico dauidico sic scriptū est. Cōmota est & cō-
tremuit terra, fundamēta montiū cōcussa sunt & cō-
q̄ssata, quoniā iratus est eis dñs. Hinc exiit illud q̄q;
Psalmodographi. Dedit vocē suā & mota est terra.

Abdita
maiestas
te natu-
re.

Ego arbitror hoc malum, vt pleraq; id genus alia
in maiestate nature atque secretarijs abdita delitescere,
& si quadātenus cognita sint, nondū tamen esse
precognita. Quāuis lōgis lucubrationibus ingeni-
orum acumen, ingeniosorūq; solertia ad arcana ver-
ritatis penetrare tentauerit, quę interiore sacrario in-
clusa condunt. Nondū em̄ nobis tanta cum deo fa-
miliaritas est, vt nos participes secretorū oīm esse vo-
luerit, nec fuit tanta Romanis quoq; veteribus, qui
vbi mouisse terram senserāt, nunciatū ue erat, ferias
quidē eius rei causa edicere solebant, sed dei nomen
cui ferię dicarent ēdicere sup̄sedebant, ne alium pro
alio nōiando falsa, vt inqt Au. Gellius, religione po-
pulū alligarent, quoniā & qua vi & per quē deorū de-
arum ue terra tremeret parū compertū foret.

Eterū nos non tam cur fiat q̄ quid fiat de-
spiciētes, asserimus terremotū rem esse a-
trocem, diram exitialem atq; funestā ple-
nam tremoris horrifici ac publice cōster-
nationis, quā deprecari, abigere, amoliri,
propulsare, & vt antiquitatis verbo vtar, aueruncare

TERREMOTV.

8

omni precatione debemus, illud in primis acclamantes. Dii prohibete minas, dii talem auertite pestem. Hoc est illud malum quod agros facto chasmate hauserit, menia prosternit, vrbes totas plerumque deuorat, ita ut nulla vestigia extent. Ex hac vastitate olim in agro Mutinensi montes duo inter se concurrerunt, crepitu maximo assilientes resiliensque, quo concursu villę omnes elise, animalia permulta que intra fuerat examinata sunt. Maximus terre memoria mortaliu extitit motus, qui sub Tyberio principe vrbes in Asia numero duodecim vna nocte prostravit. Maximus fuit & ille quo Nycomedea Bythinie Metropolis & caput multiformi erumna concussa est, imperante Constantino. & cum clarissimi scriptores tradant horis sub lucanis crebros motus fieri, tunc primo lucis exortu, in uoluto crassa caligine squalor hominum insedit, oculorum perstringens obtutum, dein magnitudo furentium incumbens procellarum antecessit fragorem, qui vna cum horrifico tremore Nicomediam & suburbana funditus euertit, qua in clade eedes plerumque alie super alias sonitu ruinarum immenso conciderunt. Post horam diei secundam aeriam factus sudus & liquidus retexit funereas strages, non parum multi constipati sub ipsis pressi ponderibus visebantur. Quidam obruti aggeribus cum super esse possent, si quis iuuisset, auxiliorum inopia necabantur. Alii tignorum extantium cacuminibus fixi pendeabant. Alii ut utar ybis Marcellini subita magnitudinis oppressi hisdem adhuc molibus conteguntur, collisis quidem capitibus, vel humeris perfectis aut cruribus inter vite mortisque confinia, aliorum adiumenta paria perferentium implorantes cum obstestatione magna deserebant, quis talia fando temere

Vrbes
.xij. pro
strate.

Clades
nicome
densium.

peret a lachrymis? Quis talia referēs nō horrescat, q̄
animus horret meminisse? Iulius capitolinus auctor
est motū terrę Gordiani p̄cipatu eousq; grauē extis-
tisse, vt ciuitates etiā terrę hiatu cū pplis deperirent.

Multa genera terremotus effectusq; multiformes
ac noīa monumētis celeberrimorū conditorū reperis-
untur, sunt em̄ qdam qui humū mole sua suscitātes
sursum ppellūt, immanissimas moles, hi brasmatie
nuncupant a concussione quā gręci βρασμον vocant.
brasma Ex hoc motu Delos emerisit, et Rhodos enata ē. Sūt
tie. qui grādiore motu patefactis subito voratrinis terra-
rum partes absorbēt. Sic Helice & Burra in profun-
dos hiatus abactę, eternis tenebris occultantur. Hos
Chasmaticos vocant a chasmate, sic em̄ hiatus dicit̄,
gręcanico vocabulo nostris quoq; vsitatissimo. Vl-
pianus iuriscōsultorū eloquētissimus, titulo de cen-
sibus. si agri portio inqt chasmate pierit debebit per
censitorē releuari. Pōponius q; titulo de piculo et
cōmodo rei venditę sic ait. Fundi noīe emptor age-
re nō pōt, cū priusq; mensura fieret inundatiōe aq̄re
aut chasmate alioue q; casu ps fundi iterierit. Chas-
ma quoq; in cęlo fieri docet Plinius sic scribēs. Fit et
cęli ip̄ius hiatus quē vocāt Chasma. ait Turnus Ma-
ronianus, video mediū discindere cęlū. exponit cō-
mentator Chasma factū dici id est subitā aeris diru-
ptionem & quendā recessum.

Vnt qdam moti qui veluti taurinis rebo-
are mugitibus audiunt̄, quos myctema-
ticos philogręci nuncupant. απὸ τοῦ
μυκτηματος hoc est a mugitu. Ex hoc opinor genere
matici. fuit motus ille quo sub ip̄eratore Galieno terra mu-
giente mltę fabricę deuoratę sunt cū habitatoribus

TERREMOTV.

multi terrore mortui, mota est & Roma, mota & Libia & Asia, hiatus terre plurimis in locis extiterunt. Ex hoc genere videtur esse quæ vocant Mycetias de quæ sic refert Apuleius in Cosmographia. Mycetias vocatur tetri odoris inquietudo terrena, audiunt mugitus interioribus gemitibus expressis, cum spiritus invalidus ad terram mouendam, per aperta in telluris inuentis itineribus fert, Sunt & qui palmatie appellant, quorum pauitatione illa quæ trepidant sine inclinationis periculo nutant, cum directi tamen rigoris statum retineant greci *καλμυ* tremorem vocant. Unde & nomen accepere palmatie.

Mycetias.

Palmatia.

Ostri duo genera potissimum motus terre commoventur. Alteri succussio est nomen, cum terra quatitur, & sursum ac deorsum mouetur. Altera inclinatio nominatur, qua more nauigij mutat atque inclinatur in latera. Seneca tertium genus esse existimat, quæ tremorem dixere maiores, qui superioribus dissimilis est, nam neque succutiuntur neque inclinantur tecta, sed vibrantur, qui motus minus est noxius minusque exitialis, sicuti longe perniciosior est inclinatio quam succussio. Hoc nimirum est quod intelligi voluit Plinius, cuius verba subscripsi que sunt hæc. Pluribus siquidem motibus quatitur, tutissimum est cum vibrat crispante edificiorum crepitu, & cum intumescit assurgens, alternoque motu residet innoxium, & concurrentia tecta contrario ictu arietant, quoniam alter motus alteri renititur. Vndantis inclinatio & fluctus more quædam volutatio infesta est, aut cum in unam partem totus se motus impellit. hæcenus Plinius.

Signa motus.

Inter signa futuri motus est celum silens, tempestates sopite, & in puteis aqua turbidior,

foedici odoris. Hinc Pherecides Pithagore doctor,
cum aqua haussisset e puteo, p̄sensisse fertur ac p̄dis
xisse futurū terremotū. Est & in cœlo signū p̄cedens
futuro motu, tenuis scilicet linea nubis in longū por
recte spatium. Existunt maximi motus in Solis Lu
neq; defectu, verū vt inquit Albertus ecclipsis Solis
q̄ Lunę hac in re est longe potentior.

Præfagia.

Non simplex id malum, nec in ip̄o tantum
motu periculū est, sed in posterū quoq; di
ra portendit, & imprimis pestilentia præsa
gat, nec id absouū. Siqdem spiritus q̄ eter
na terrarū nocte torpescit, diutinoq; situ pestilens in
cluditur, per terremotū emissus, purū hunc aera ac li
quidū polluit atq; cōmaculat, late vitium suū spar
gens. Et cum naturaliter vincant meliora peioribus,
hic spiritus quem per singula momenta trahimus &
haurim⁹, illo subterraneo halitu pestilenti corruptus
& infectus, cōtrahit noxā. Inde pestilentia, mortesq;
repētine, & noua genera morborū, mortales inuadūt
Præterea aque pestilētes, abdite latent in terrę secre
tarijs, quæ tremore terrarū exilientes ex infernis, ni
hil nisi pestiferæ, exitialeq; in supna deportāt. Quidā
autumant innumera prope mala ex motu terrę. & in
primis famē & bella portēdi, Trismegistus, cui mul
tarum rerū & artiū scientia, hoc cognomen imposuit
vel quia Περὶ Τριῶν id est de trinitate locutus est re
ligiosissime, ponēs ΕΥΤΡΙΩΝΙ ΜΙΧΕΙΥΩΙ ΘΕΟΤΗΤΑ. Id est
in trinitate vnā esse deitatē. Hic versus Heroicos fert
cōposuisse, qui volitant ac circūferuntur per manus
oraq; eruditiorū, quibus præfagia terremotus, in du
odecim Zodiaci signa digessit. Exempli causa aliud

genus infortunij portendi sole Arietem transeuntes, aliud Taurum, aliud Geminos, & cætera cõsimiliter. Quod totũ læpida magis q̃ vera discriminatione digestũ arbitror, incõperta enim hæc sunt, & inextricabilia, quæ neq; affirmare, neq; refellere opere præciũ sit. Plinius refert nuncq; urbem Romam tremuisse, vt nõ futuri euētus alicuius id prænunciũ esset. Exclamare libet. Tãtę ne anis celestibus irę? Tanta ne in miseros mortales cupiditas sæuiēdi? vt tremor terre, quo nil terribilius, per se non sit satis, nisi etiã fiat prodigiosus, & per id malum mala quoq; alia truculenta denuncientur.

Remedia

Vidam perinde ac salutis humanæ curiosissimĩ custodes, remedia ad euitandũ id q̃ ineuitabile malũ, ad effugiendũ id ineffugibile infortunĩũ excogitare conati sunt, Cloacæ memorãtes in primis cloacas & crebros specus in vrbibus esse salutare, quibus spũs p̃conceptus exhalat. Inde annotatũ est q̃dam oppida minus cõcuti, quæ crebris cuniculis sint cauata, parietes q̃q; latericij, vt ferũt, minore noxa quatiunt. Quin & tutissimos esse ædificiorũ fornices asserunt, qui tamẽ in hoc nostro recentissimo terremotu, fuerunt maxime intuti infidij. Ego existimo potentissimũ aduersus hanc luem esse remediũ, degere in regionibus ad Septentrionẽ vergētib; maximeq; in his q̃ climate siue segmēto septimo cõtinent, vbi vel nulli, vel rari motus existũt. Vñ regio Polonorũ q̃s Appolloniata esse cẽsemus, quæ tibi genitalis p̃ria est & natalitium solum, Antistes amplissime, cum ob alia multa, tum ob hoc p̃cipue dilaudãda est, & clarissimo dī

Poloni
Apollo
niate,

gna p̄conio, qđ id malū nō sentit, quod ob terre tre-
 morem terra illa non tremīt, Vis vnū atq; id efficacis-
 simum remediū te doceam aduersus tremorem ter-
 re, aliosq; id genus casus periculosissimos? Vis esse
 liber & tutus a tanta vastitate? Sit tibi animus cōtem-
 ptor mortis, sit mens impauida leti. Quicunq; mortē
 cōtempserit, metūq; mortis calcauerit. is non solum
 animus intrepidus, terras motu cōcuti, & ruptis compagibus dehiscere
 securus aspiciet. verū & propriū domiciliū voragini-
 bus hauriri chasmateq; sorberi. Idem securus specta-
 bit mundū et cuncta misceri, vt inquit ille, Si fractus
 illabatur orbis, Impavidū ferient ruine. Proinde si vo-
 lumus degere securi, si interrito animo ferre mortua-
 lia, discamus vincere mortis metū, qui victores gen-
 tium vincit. Qui vt inq̃t Lucretius, Funditus humas-
 Metus mortis, nam vitam perturbat ab imo. Omnia suffundēs mor-
 tis nigrore, nec vllam. Esse voluptatem liquidam pu-
 ramq; relinquit. Hac quoq; generositate animorū, in-
 ter cēteras nationes, censent hoīes tue nationis, ma-
 xime Antistes, qui beneficio cōli & soli p̄generant,
 magna ex parte contēptores mortis, spretoresq; peri-
 culorū. Nāq; in regionibus refrigeratis positisq; sub
 Fortes septentrionibus, vt clarissimi scriptores ostendūt, ho-
 mines gignunt corporibus grandioribus & sanguis-
 ne copioso, p̄pterea qđ ex cōlo rigenti, roscidus aer
 fundēs in corpora humorē, efficit ampliores corpo-
 raturas, sanguinisq; habundantiā. Ex quo fit vt imp-
 teriti sint, metu mortis neglecto, habeantq; ingenia
 cōlo suo simillima Cur aut fortes sint, qui loca fri-
 gida incolunt, sicut ecōtrario timidi, in calida regio-
 ne degētes, scite & eleganter (vt omnia) docet Aristo-
 teles in Problematis enciclijs, scribēs homines in fri-

TERREMOTV.

gido solo & celo viuentes, suapte natura intrinsecus
cōcalescere, q̄ frigore exteriori, corpus fiat spissius,
& caro densior, cuius densitate calor intus collectus,
auget fortitudinem, facitq; spūs ferociore, sicut e di
uerso accidit his qui degunt in calida regione. nam
corpora eorū refrigerant, vtpote soluta & patētia, vn
de calor foras profluere potest. Inde fit, vt meridiona
nales timidiore esse credant, vtpote calore naturali
destituti. & e contrario, septentrionales, robustiores,
vtpote vi frigoris astrictoria constipati & cōcalescen
tes, Sententię Aristotelicę, Galenus maximus medi
corum, astipulat, scribens libro secundo cōplexionū
corpora in regione frigida esse intrinsecus calidiora,
& insito calore interiora penetrante feruere, hinc au
dētiore esse & fortiores, cum ecōtrario aethiopum
caliditas insita foras progrediat. Necnon Auicenna
Galenū secutus scribit, in locis frigidis degētes, for
tiores esse audacięq; maioris, meliusq; concoquere.
Idem auctor est septētrionales populos nō ferme la
borare morbo comitiali, quē grēco vocabulo vocant
Epilepsiam, p̄pterea q̄ sunt vitalibus iterioribus ve
geti, & calor ingenitus insit largus & copiosus. Qd̄
si aliquādo vlcera innascent, ocissime sanescere, pro
pter corporis robur, & sanguinis bonitatē. Præterea
ex Stratonis philosophi decretro, calor & frigus per
quandā antiparistafin, vt iam supra docuimus, simul
esse non possunt, sed frigidū calido, calidū frigido vi
cissim cedunt. Quod vt planius fiat & apertius, exē
plo res est instruenda. Hiberno tempe cum super ter
ram frigus est, calor frigori cedens, in interiora visce
ra terre se cōfert, ex quo fit, vt p̄ hiemē putei cale
& hyppogea, hoc est domicilia subterranea, cellæq;

Aristo.
proble
mata
enciclia

et hinc

ignis

Galenus

Auicenna

Epilepsia

Antiparistasis

Hieme
putei
calidi

hinc

vinariæ intepefcāt. Idem ecōtrario vſu venit per tem-
pus æſtiuū, tunc em̄ frigus calori forinſecus domi-
nanti cedens, fugit in abdita, abitq; in partes terre pe-
nitiores, vnde fit vt aqua puteana diebus æſtūis ſit
frigidior, quia nō patit̄ vtriuſq; natura, cōcordiā. Cū
ergo frigus vigeat ac dominet̄ in regionibus ſepten-
trionalibus, calor ab exterioribus expulſus, in interi-
ora corpora recondit̄, & ita calidiora efficiūt, & ob id
egent largioribus alimentis. Calidi em̄ vētres, qđ &
Hīpocrates Archiaterus oſtendit, quo melius conco-
quunt, eo plus cibi deſiderant.

Estae
frigidi.

Pauor
natural

Exēplū
de Ari/
ſtippo

Illud qđem inſiciari nō poſſumus, eſſe eti-
am in homib; robuſtiſſimis, & fortitudi-
nis muro vallatis, affectionē quandā natu-
ralem atq; pauorem, vt velint nolint, ad re-
pētinos fragores, ad ſubitaria pericula, ad
motū terræ, ad ictum fulminis inhorreſcant, & colo-
re mutēt atq; pallescāt. Sicut Ariſtippo illi, Cyrenaiſ
cophiloſopho accidit, qui cum olim nauigaret mare
violentū & vndabundū, nauigiūq; quo vectabaſtur
binibus crebrioribus iactaret, cœpit coloris ac vul-
tus turbatōne moueri ac pallescere, at vbi feruor ille
maris deferbuit, & malacia ac tranquillitas redijt, ac-
ceſſit Ariſtippū quidem mollior & delicatior, eodem
piter nauigio vectus, qui q̄ſi illudēs, qđ hoc eſt inqt
o philoſophe, qđ tu in iſto naufragij piculo timuiſti,
palluiſtiq; cū ego neq; timueri neq; palluerim. Tūc
Ariſtippus, nebulonē illū reſponſione elegantiffima
remuneratus, nō eandem eſſe cauſam ſibi atq; illi re-
ſpondit, qm̄. ſ. is qđem eſſet non magnope ſollicitus
p̄ anima neq;ſſimi nebulonis, ip̄m autē p̄o Ariſtippi
anima timere debuiſſe. Hoc exemplo, quo etiam vti

TERREMOTV.

diuus Augustin⁹, satis liq̃t pturbatiōes in hoībus na-
 turales esse, nō volūtarias, & motus q̃sdam incōsul-
 tos, vī q̃dam ingenita inferre sese hoībus, Vellē qui-
 dem essemus apathes, & illa tātope a Stoicis celebra-
 ta apathia vigeret in nobis, quā nostri impassibilitas apathia
 tem interpretant̃. Vellē in nobis spectaret toruitas illa
 nature dura et inflexibilis, quā in Diogene & Pirrho-
 ne fuisse p̃dicant. Sed nescio quō mēs corpusq; mor-
 taliū, ad repētinos casus naturaliter inhorrescit ac tor-
 pet, & talis affectus ex hoīe nulla sapientia radicitus
 conuelli pōt. Inuiti cōnuemus ad fulgetras, sensim cōuiue-
 pauescimus ad tonitrua, sternutamētis nō sponte cō- mus ad
 cutimur. Faceffat itaq; magniloq̃ntia Stoicorū, q̃ affe fulges-
 runt, serenitatē vultus in hoīe sapiente, nulla aegritu- tras
 dine, nullaq; formidine obnubilari. Est em̃ talis ora-
 tio gloriosior plane q̃ verior, cum & hī, vt diximus,
 qui habentur cōstantissimi, aduersus ictus fortunæ
 fulminātis expallescant, & toto corpe intremiscant.
 Audi rem atrocē & ānalibus memorandā, quē in vr-
 be nostra ob terrificū terre tremorē nuprime accidit,
 municipi meo viro alioq; probo, & opulento, cui Ful Obitus
 co nomē, Argelatoq; cognomē, hic cū ex illo diro ac Fulci.
 p̃terricrepto fragore factus esset, vt aiūt, attonit⁹, men-
 tec; alienata, nam lymphaticos, si p̃esq; fu rētibus fieri
 ab hoc malo, Seneca locupletissimus testis affirmat,
 cœpīt desipere, cum dispēdio sanitatis, qui morbus
 sensim gliscens implicitusq; visceribus, adeo hoīem
 dementauit, & in tantū impulsit furorē, vt die Pascha-
 lis solēnitatis sacrosctō cultro sibi gulam secare tem-
 ptauerit, moxq; cōfestim sese ex superiore gdius parte
 in inferiora p̃cipitauerit, ex quo p̃cipitio mors est ses-
 cuta. Pavor itaq; egit hoīem in vesaniā, vesania in

Biotha/
natus.

furorē, furor in mortem, nisi lubeat magis credere id Biothanatē mortis genus, ex maleuola siderum radiatione contigisse, nam si Mars & Sol diametra se radiatione aspexerint, in cōtrarijs cōstituti locis, longa se inuicem radiorum potestate pulsauerint, ista ingitura cōiunctio hoies, vt docet Firmicus Maternus, ex altis deiectos locis misera laceratione precipitat, aut ex altis deiectis locis, graue nescientibus periculum semper affertur.

Aec sunt quę super terremotu, quę greci σεισμος vocant, existimaui sūmatim magis libāda esse in hoc libello, q̄ latę explicanda, quę tu Antistes clarissime, qualiacunq; sunt, boni cōsulas quęso. Cæterū cum inter cætera dīfra infortunia, quę presagat significatq; terremoto, sit maxime formidanda pestilētia, quę plerum ex ipso terremoto gigni tradit, non erit absonū, pauca q̄dam annotare, ad hanc alteram luem ptinentia, quę neq; inuulgata sunt, neq; protrita, neq; auribus animisq; studiosorū iniucunda, vt opinor, futura Tu modo Antistes optime, qua animi alacritate priora perlegisti, eadem quęso perlegas posteriora.

Λοιμός
Infinitas
Pestilētia.

Estilentia quam & pestilitatem dicūt, quę græco vocabulo λοιμός appellat, quę non solū ciuitates exhaurit assiduīs funeribus, verū etiam totas nationes, interneciuo genere morbi, populať ac vastat. Vnde fiat varię causę produnt. Namq; alij ex ira dei, alij ex intemperie celi, quidam ex aere corrupto, alij ex aquis vitiatis, nōnulli ex noxio terre halitu, pestilentia exoriri autumant. Religio sicut terremoto &, alia id genus mala, mortalibus irrogata assignat irato numini

TERREMOTV.

ita & pestilentia credit esse telum dei, quo fontes in
fontesq; feriant, in libro Regum secundo, euident est
exemplum, quando scilicet ab ipso opifice rerum ac vlt
tramundano deo, data est optio trium rerum exitialium optio fa
Dauidi regi, eidemq; maximo Antistiti & vati, septē cta Da
ne annis famem mallet, charitatēq; rei annonarię, an uidi
tribus mēsis hostilem persecutionē, an tribus die
bus pestilentia. Qui re secum perpensa examinataq;
elegit ex tribus malis pestilentia dicens, melius est vt
incidā in manus domini, q̃ in manus hoim. Itaq; im
misit deus pestilentia triduanā in populū israeliticū,
atq; in terram Iudeā late grassantem, qua circiter. lxx
milia viroꝝ triduo perierūt. mox propiciato deo, vis
morbī restincta est, luesq; cohibita. Excellētes philo
sophi, & illustres medici, ex inclemētia cœli, hoc est
ex nimietate caloris, aut frigoris, vel humoris, vel sic
citatīs, pestilentia gigni tradiderūt. Sicut enim bona
valitudo corporū, est q̃dam mediocritas, vt Aristote
les, Galenusq; notificant, ita omīs exuberantia ac ex Sanitas
cessus causa morborū est. Consimiliter vbi modera Medio
tio est in calore & frigore, in humore & siccitate, ve critas,
getantur cuncta salubritate & cōualescunt. Vbi ve
ro quippiā horum immodice ac intemperanter excels
sit, tunc vis morborū gliscit, tunc pestilentia fēda hoī
fēda pecori bacchatur & seuit. Hinc est q̃ accolentes
loca palustria & humecta, huic malo sunt obnoxij.
Itidem in locis estuosis degentes, subinde pestilētia
patiunt, cuius etiam calore regulari solent in regioni
bus pregelidis habitantes. Sed imprimis calores im
modici sunt exitiales atq; pestiferi. Vñ solē cognōia Apol
tū Apollinē putant. ωσ απολλωντα τα ξαα Tanq; lo vnde
exanimantē animalia, etem exanimat ac perimit ani
D

mātes, cū pestem intempie caloris imittit. Hinc est q̄
cū arcu & sagittis fingit simulac̄ Apollinis, vt p̄ sa-
gittas radij itelligant, quorū iactu nōnunq̄ pestiferū
virus imittit. hic doctrināz fons Homer⁹, nō minus
scite q̄ decēter, inducit Apollinē tela in exercitū græ-
corum emittentē, quibus nō solū hoīes, sed etiam pe-
cora periere. Vnde Lindij Apollinem colūt cognōie
Λοιμιον hoc est pestilentem, Vt ergo vapor solis imo-
dicus perimit animātes, & imittit pestilentia, ita ecōs-
trario tempatus eiusdē calor, morborū omniū fuga
est, & sospitatem aiantibus creditur prebere tempe-
rie. Vnde Atheniēses Apollinem Alexicacon appel-
lant, hoc est mala repellentem, quo cognomēto Her-
cules quoq̄ a græcis nomiat, quasi malorū depulsor.

Alexi-
cacos.

Quibusdā placet aquas vitiatas, & fœtore corru-
ptas, violare salubritatē, & parere pestilentiam. Nam
& aquarū mutationē grauem esse docet maximus pe-
ripatetic⁹ sectę conditor Aristoteles, & Lucretius tes-
tatur illo carmine.

Nonne vides etiam cœli nouitate & aquarum

Aq̄ cau-
sa pesti-
lentiæ.

Tētari procul a patria quicūq̄ domo q̄, Adueniūt
Scribit Victruius, humores graues & pestilentes,
erumpere ex pontinis paludibus, & vt auctor est Se-
neca, aque noxię & pestilentes, in penetralibus terre
latent, nihil nisi pestiferū in se & corpibus nostris cō-
trariū habentes, quæ post motū terrarū erumpentes,
haurientes necant, ac pestilentiam gignunt.

Pestilē-
tia ex
exalati-
one

Vi ex euaporatiōe terræ noxia pestilentia
fieri opinant, hi nouere ex terra semp vas-
pores emanare, de q̄bus plura meteorolo-
gi p̄generari pdiderunt. Et p̄fecto palā est, terrā nō
esse sine spiritu, quē infundit satis arbutisq̄, nō aliū

TERREMOTV.

de viuentibus, quo tot genera herbarum fructificumq; fouent. Ne multa Platonici autumant omnes stellas, omne coelum, ipsumq; solem trahere alimentum ex terreno, & inter se partiri, soloq; halitu terrae sustentari, hoc enim illis alimentum, haec esca, hic pastus est, quauis Aristoteli reclamant, non posset autem terra nutrire tam multa tam magna, nisi multum illi spiritus alentis suppeteret, qui iugiter exhalans ubi noxius est & pestifer, pestilentiae causa est. Et ab Auicenna dictum est eleuari e terra aeris corruptionem. Silius quoque in descriptione pestilentiae, sensu vaporem terrae esse pestiferum, illo versu.

Sidera
pasciter
reno ha
litu.

Atque ater picea vapor expirabat in ethra.
Amian⁹ Marcellin⁹ in hac sententiam sic refert. aliquae terrae halitu densiore crassatum aera, opinantur necare nonnullos.

Mathematici pestilentiam ut pleraque alia, vi siderum prouenire arbitrantur, maximeque caniculae, quorum sententiae testimonia poetica subscribunt

Eterum & plurimis & maximis auctoribus placet, pestilentiam fieri ex aere corrupto, qui late vitium suum spargit, qui haurientes necat animantes, nam cum reciprocatio spiritus sit in nobis perpetua

Pestilens
tia exae
re corru
pto.

& continens, cum sine respiratioe euestigio extiguamur ubi aer quem phreniter ducimus, pestifer est ac pollutus necesse est ut intra vitalia pestilens quoque halitus inclusus, morbos afferat & mortem, Hinc exijt illud Maronianum.

Corrupto coeli tractu miserandaque venit

Arboribusque satisque lues & pestifer annus.

Consimiliter Lucretius inquit.

Et cum spirantes mixtas hinc ducimus auras
Illa quoque in corpus pariter sorbere necesse est

Consimili ratione venit bubus quoque saepe
Pestilitas etiam pigris halatibus agris.

Quinetiam Ouidius explicans pestilentiam poeticā sic ait. Ora patent aureq; graues captantur hiatu. Ob hoc Auicenna, longe clarissimus medicorū, censet in pestilentia respirationē anhelationemq; esse minuen-
 dam, adhibendaq; odoramenta, qbus corruptior aer mitiget. Pestilentia etiam excitat venti, quos aera flu-
 entem esse diffiniunt, quos & terremotus causam ef-
 se docuimus, maxime aut Austri eam efficiunt, de q
 Vēti cā Cor. Celsus sic refert. Cum vero hac in omī pestilen-
 pestilen tia facienda sint, tum in ea maxime quā Austri exci-
 tie, tarint. Ouidius quoq; ostendit pestilentiam flatu Au-
 strino exortam esse, cum ait.

Lætiferis calidi spirarunt estubus austri.

Aristoteles in problematis tradit, flāte austro cor-
 pora effici humida & calida, & ob id putredini maxi-
 me obnoxia, qui & foedi halitus, causa est. Eodē aus-
 Auster tore, homines grauiiores inualidioresq; fiunt spiran-
 pestife- tibus austris, minusq; cibi appetentes, cum e diuerso
 rus. flantibus aquilonibus animantes magis esuriant,
 sintq; corporis robustioris. idem ostendit, quemad-
 modum austri humorem calidū in corporibus pgi-
 gnunt, quippe qui natura calidi sint & humidi, vnde
 & febres exoriantur. Hippocrates quoq; in Aphorif

Auster
 Hippo- mis, quid & a celso translatus est, Auster inquit aus-
 crates res hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, al-
 decēter uum soluit, totū corpus efficit hebes humidū languī-
 dum, Quin etiā Victruuius, vt id quoq; non ptereas
 Victru- mus, narrat in Lesbo oppidū Mythilenem fuisse, ma-
 uius gnificenter qdem aedificatū & eleganter, sed positū
 non prudenter, in qua ciuitate cū flabat auster, hoīes
 ægrotabāt, cum chorus, qui est ventus occidentalis,
 alio nomine dictus Argestes, tussiebāt, cum vero spi

rabat Aquilo, restituebant in salubritatem. Quid non
ne et Plinius noster, cui nihil omissum est, breuiter, ut Plinius
omnia Austri naturam vno verbo significauit: sic scri-
bens in secundo. Saluberrimus omnium ventorum Aquilo
lo, noxius Auster, minus esurire eo spirante credunt Aquilo
aniantes. Idem volumine duodeuigesimo auctor est saluber-
flante Austro, quem graeci nothum vocant, qui humi rimus.
dus & aestuosus est Italiae, foetus foemineos concipi, si
cut ediuerso mares in utero fieri, si flante Aquilone,
ineant coeantque animalia. Dixit quidem Plinius, quid
eueniret flantibus Austris & Aquilonibus, cur autem
id fieret, explanare superfeldit. Sed causa est euident
& ab Alberto magno latissime explicata, quod libro de
historia animalium decimo octauo refert, ideo flante Auster
Austro feminas concipi, quia corpora humescunt, ca- gignit
lorque ingenitus calore austrino resoluitur, atque vires femias.
fiunt imbecille, contrario spirantibus Aquilonibus,
merito masculi foetus in utero formantur. propterea quod Aquilo
cum sint frigidi, obturant atque obstipant meatus cor- mares
poreos, ipsumque corpus spissant, expeditiusque reddunt
atque robustius, quo inclusus intrinsecus calor natu-
ralis vegetatur, fitque genitura melius digesta, magisque
idonea ad marium generationem. Quinetiam proditum
est a philosophis, oriente canicula Austros moueri,
quibus aer solet commutari. Nemo autem dubitat sidus Sirius i
caniculae, in cuius ore est Sirius, esse pestiferum & no ore cani-
xum, ac persaepe facere pestilentiam, quod & nobilis culae,
poeta insinuat illis versibus.

Ille sitim morbosque ferens mortalibus aegris
Nascitur, & leuo contristat lumine coelum.

Inter causas pestilentie est cenosa colluies, foeto-
rumque graueolentia / quod & iuriscōsulti euidenter

ostendūt sic scribentes, nam & cœlū pestilens & rui-
nas minant īmūdicīæ cloacæ, & is riuus ex eodē
corrupti aeris fonte pfluīt ac manat, cū odorē non ali-
ud q̃ infectū aera esse pdiderint scriptores longe cla-
rissimi. Huius autē lūis tam dirę tāq̃ exitialis, spēs
plures memorant. Prima pādemos appellat. Secūda
epidemos. Tertia loemodes, volatica velocitate letas-
bilis. Duę sunt dictiones græcorū λοιμός και λιμός.
Inter q̃s maxima est cognatio atq̃ affinitas ip̃a in scri-
ptione ac pnuntiatione, maximū vero dissidiū in ip̃o
significatu, siquidē λιμός significat famem, λοιμός
vero pestilentīā. hinc olim altercatio nata apud Athe-
nieneses sup̃ illo oraculi versu,

Λιμός. Doriacum veniet limo comitante duellum.

Λοιμός. Ambigebat em̃ utrū λοιμός id est pestilentia significet
caretur an λιμός id est fames. Qd' cū sit Amphibolō
atq̃ flexiloquū, id hoīes oraculū retorquebant ad eū
intellectū, qui videbat ad ea quæ ad p̃sens patiebant
esse accōmodatus. Illud utiq̃ dignū annotatu, nec in-
dignum cognitū est, plerōsq̃ ex cohorte illa poetarū
nobiliū, ppe peculiariter operam impendisse pestilē-
tia numeris poeticis p̃scribendę, tanq̃ id argumentū
sit spectatissimū, in quo ingenij vires, neruolq̃ pro vi-
rili quisq̃ pte cōtenderent. Namq̃ vt præteream Ho-
merum & græcos poetas, nōne Mantuanus Home-
rus in tertio Georgicon, pestilētiā elegantissime ex-
plicauit: quē emulatus opinor Silius italicus, & ipse
in. xiiij. Punicorū eam pestilentiam graphice perscri-
psit, quæ tempe secūdi Punicī bellī, in Sicilia Roma-
nos ac Pœnos iuxta vexauit afflixitq̃, quā ait a cani-
bus cepisse, sic enim inquit. Vim primī sensere canes

Pestilē-
tia poe-
tarum.
materia

Pestilē-
tia a ca-
nibus

TERREMOTV:

18

Va in re secutus est Homerꝛ sic scribentē
 q in prima Iliados Rhapsodia. οὐρανὸς μὲν.
 πρῶτον ἐποχέτο καὶ κύνασ' ἀγρόν.

Pelignus qꝫ vates, in. vii, Methamorphoseos, luē
 id genus pestiferā enarrat tam copiose, tam decenter,
 tam ingeniose, ac tanta cū perspicuitate, vt ante oculos
 posita, totius rei imago quodāmodo esse videat.
 Necnō Lucanus in quinto Pharsaliæ sūmatim, ac ve
 lut aliud agens, atq; in transcurso id genus descripti
 onis libauit. Quin etiam Seneca in Tragedia quē in
 scribit Oedipus, funestam pestem stilo Tragico exe
 quutus est, in qua terram tumultis defuisse miserāter
 dolenterq; conquerit. Verū inter om̃s Lucretius, di
 uino quodā furore instinctus, libros de rerū natura
 luculētos, hac veluti appēdice cōclusit, nouissimāq;
 expolitiōe ppoliuit. Pestilentia rem haud dubie infe
 licem summa cum foelicitate describens. quæ in bel
 lo Peloponesiaco Atheniēsiū ciuitatē interneciuo ge
 nere morbi est depopulata, vastauitq; vias, exhausit
 ciuibꝫ urbem, super qua nō pigebit prolyxius pau
 lo sermocinari, quando maxime ea illustrata est præ
 conio Thucydidis, quem græcum Salustium non in
 scite nuncupaueris. Siquidem is miseranter, lachry
 mose, insigniter, multaq; cum luce eam vastitatē ex
 plicauit, cui vtiq; credi conuenit, vtpote historica fi
 de rem sui temporis scribenti, quam & ip̃e passus est
 & alios patientes intuitus.

Pestilē
 tia a Lu
 cretio
 desc̃pta
 Thucy
 des

Vm obseruatum sit fere pestilentiam, vt
 auctor est Plinius, a meridianis ptibus p
 c serpere, pestilitas hæc & tantī mali clades
 veniens ex Aethiopia / mox in Aegyp
 tū Lybiamq; descendens, tandem Atticam inuasit

Descri
 ptio pe
 stilentia.

incubuitq; ciuitati Athenarū tā atrociter, tantaq; violentia, vt nusq; tantū funere existeret, & cum sepe vehemētiōr vis morbi q; medicina sit, tunc medici oēs atq; medicamenta morbo grassanti succubuerē. imo plurimi medentiū extinguebant. Curatio omīs, irrita/vota in cassum suscepta, p̄cationes auribus deorū surdis, frustra ingerebant. primū omniū capita feruore incensa/oculi suffusione rubentes/lingua manās cruore/aures tinitu sonore/vultus toruus/crebra spiria/eaq; cum graueolentia, dein sternutatio raucitasq; existerat. Mox tussis anhela, pectus atq; p̄cordia cōcutiebat/singultus quoq; in qbusdam cito desinens, q̄sdam diutius torquēs. Corpora forinsecus subrubicūda vlceribusq; foedata/intrinsecus ita exēstuabant, vt velamēta vel tenuissima tolerare nō possent. iucūdisimū erat in gelidā aquā seip̄os nudatos imergere, multi aestus impatientes & sitis, in puteos semet prācipitarunt. Ad hāc accedebant inquietas, cōtinentesq; vigiliae/quas Plinius noster, inter mala vniuersi corporis plerisq; esse autumat. Dira hāc luxes intra septimū aut nonū diem homines cōficiebat & ardore vrente vitalia populabat/nōnulli in genitalibus, extremisq; manibus ac pedibus, vim morbi prorumpentē cruciabiliter sensere. Itaq; quidam cū membroꝝ illorū iactura atq; dispendio liberati/quidam etiā amissis oculis, in misero cecitatis exitio superstitēs vixere. Illud cum primis mirabile nec min⁹ obliuio miserabile/qd' quosdā ex huiusce teterrimē pestilentis violentia, cōpit obliuio rerum omniū, quidā oblitilētig. ti sunt necessarios/ & quod acerbius est seip̄os. Qd' & Lucretius, qui ex racemīs Thucydīdis vindemiā sibi facit, & ex illius filis telam texit/ elegantissimae

demonstrat, cum ait

Atque etiam quosdam cepere obliuia rerum.

Cunctorum, neque se possent cognoscere ut ipsi.

Galenus quoque in libro de accidenti & morbo, huius Galenus

ce rei commemorat his verbis. Thucydides in quodam

libro dixit, quod ex pestilentia pluribus hominibus tan

ta fuit obliuio, ut cognatos & amicos traderent obli

uioni, & etiam semetipsos. Item in libro de virtutibus

naturalibus sic refert. Thucydides ait multis contegisse

se in pestilentia, ut cognatos & semetipsos ignorarent

Huius tam diro malo nullum salutare remedium excog

itari poterat, nam quod uni profuerat hoc alijs erat exitio.

Cateruatim dabant stragem, passimque iacebant ca

dauera hominum insepulta, quae neque alites, neque bestiae

attingerent, quod si quae gustarent ilico perire. Illud

imprimis magnopere miserandum, atque erumna

bile in tanta clade conspectum est, quod ubi quisque se

morbo videbat implicitum, conscius languoris, protinus

salutem desperabat, & deficiens animo, maestum cum

corde iacebat. Pestilentia, auctore Aristotele, precipue

inuadit eos qui ad pestilentes homines propius acces

serint, & contagia morbi serpunt in proximos, & ma

xime in eos, qui Cacexia, id est malo corporis habitu

sint, fit autem, ut morbo cubantis veluti quodam for

mite succedente, vitium illud protinus exultet, atque in

alijs concipiatur. Hinc Liuius li. histo. xxv. sic enarrat

Postea curatio ipsa & contractus aegrorum vulgabat

morbos, ut aut neglecti desertique qui incidissent mor

rerentur, aut assidentes curantesque, eadem vis morbi re

pletos secum traheret. quotidianaque funera & mors

ob omnium oculos esset, & undique dies noctesque ploratus

audirentur. Hoc idem in hoc diro exitio graecorum

E

contagio
pestilē
tia.

cacexia

Liuius.

cōtigit, vt instar ouium morerent̃, contagione inuul-
gati morbi ac tabe, dum officiū causa, assident minis-
trantq; languentibus, atq; ita ex alijs alios auidi con-
tagia morbi occupare non cessabant, & funera fune-
ribus cumulabant̃. sicut em̃ gāgrena serpit in corpē
ita cōtagio serpebat in ciuitate. Obseruatū ē illud, ne
minem fere bis eodem genere morbi correptū, itaq;
qui semel impliciti pestilitate euaserant, hī p̃cipue la-
borantes morietesq; miserabant̃ de se ip̃is securi, sp̃e
in posterū p̃sumentes, tanq; alio morbo absumi non
possent, vnde beati ob hoc ip̃um censebant̃. Temp̃la
deorū cadaueribus referta vīsebant̃, m̃lti aliorum ro-
gos occupātes, in his mortuos suos collocabant, qđ
luculenter exequitur Lucretius scribens.

Omnia deniq; sancta deorum delubra repleat
Corporibus mors exanimis, constrataq; passim
Cuncta cadaueribus celestum templa manebant.
Namq; suos cōsanguineos aliena rogorum
Insper extructa ingenti clamore locabant.

Hæc est illa pestilentia, quæ atheniensium vires ve-
hementer attriuit, flore iuuentutis extincto, propter
quā populus Atheniensis factus est infestior Pericli
Olympio, eiq; tam atrocē calamitatē referebat acce-
ptam, tanq; ip̃e auctor fuisset vt ex agris om̃s in urbē
cōmigrarēt, & ex ea colluuiōe vis morbi cōflata gli-
scere cepisset, qđ & Plutarchus m̃orat. Inter causas
pestilentie, vt cōperior, est penuria alimentorū victus
q; mutatio, qđ Cæsar dictator in cōmentarijs belli ci-
uilis euidenter ostendit, scribens Massilienses graui
pestilētia cōflīctatos esse ex victus mutatiōe, nam cū
abducti essent ad sūmā rei ānonarię inopiā, in diutīa
obsidiōe alebant̃ oēs panico veteri ordeoq; corrupto

Pestilē-
tia vt cā-
cer.

Periclii
putata
pestilen-
tia.

mutatō
victus
cā pesti-
lentię.

PESTILENTIA, XVIII

Eterū cum pleriq; morbi sint irremediabi
c les citraq; curationē, in hoc potissimū ge-
 nere pestilentia esse creditur, tanq; id sit ma-
 lum non solum mortiferū, sed etiam insanabile, attas-
 men cum in multis sponte cessauerit, pluresq; cōuale-
 scant, e re litteraria futurū cēsemus, tradere q̄dam re-
 media, quę si non om̄ibus, multis tamen possint esse
 salutaria, euincendi eī sunt, q̄uis pestiferi morbi, &
 exquisitis remedijs propulsandi. Quanq; differant p
 natura locorum genera medicīne, & aliud sit opus in
 Italia, aliud in Gallia, aliud in Germania, Quamuis
 non eadem auxilia, om̄ibus etiam in similibus mor-
 bis queant opitulari, ppter multiformes variasq; cor-
 porū cōstitutiones, quas græci κρᾶσις. nostri recens-
 tiores medici complexiones appellant.

Remedia

Vm primis salutare remediū est, frugali-
c tas atq; sobrietas. Plinius noster inquit vti-
 lissimam esse in cibis temperantiā. & Aes-
 clepiades inter cōmunia morborū auxilia, p̄fessus ē
 saluberrimā esse abstinentiam, modo cibi alias vini.
 hæc autē remedia sibi quisq; prestare potest. Oratius
 quoq; salutiferi medicī vice ita proclamat.
 Aspice nunc tenuis victus quæ quantaq; secum
 Afferat, in primis valeas bene.

Ferunt Socratem tanta fuisse temperantia, vt om-
 nia fere vitę suę tempora, valitudine inoffensa vixerit
 qui in illius etiam pestilentie vastitate, quā paulo an-
 te memorauimus, dicit tanta moderatione vsus esse,
 vt ab omni voluptatum labe cauerit, & salubritatem
 corporis retinuerit, vt nequaq; fuerit cōmuni omni-
 um cladi obnoxius. Idem vtpote frugalitatis seruan

Nō eas-
 dem oī-
 bus opi-
 tulari.
 Crasis
 comple-
 xio.

aesclepi-
 ades.
 Frugali-
 tas.
 Orati⁹

scitū so-
tissimus, dicere solebat se bibere atq; esse vt viues-
craticę. ret, cum multi gulones & ventriculę, quorum deus
frugali/ venter est, propterea viuere velint vt edant & bibant.
tatis. Marcus Tullius non minus salubriter q̃ decēter, pro
gulões didit valitudinē bonā cōseruari cōtinentia in omī vi-
ctu, & prętermittendis voluptatibus. Et pfecto nihil
Ioānes sic sensuū acumē operatur, vt auctor est Iohānes chry-
Chriso-
sostomus, nihil sic ægritudinē fugat, sicut moderata
stomus refectio. sufficiētia quippe cum nutrimento, & sospi-
tatem simul procreat & voluptatē, abundantia vero
morbū facit, & molestias ingerit, & ægritudinem ge-
nerat. Nōne & diuus Hieronymus non minus corpo-
rum q̃ animorū medicus salutaris, pdidit morbos sa-
turitate nimia cōcitari: cuius pręconiū illud in decre-
tis Canonicis est inuulgatū, quo dietę id est tenuiss-
mi victus & simplicis mensę celebrat vtilitas. sic em̃
inquit. Legimus quosdā morbo articlari & podagre
humoribus laborantes, p̃scriptione honorū, ad simp-
plicem mensam & pauperes cibos redactos cōualuif-
se. Plinius quoq; tradit simplicem cibum esse homi-
ni vtilissimū. Verum non satis est viuere frugaliter &
parce, nisi etiam alimentis innocētioribus vescamur
abstineamusq; a cacochymis & cacochylis, sic em̃ ci-
baria mali succi noxiq; humoris appellitant, a q̃bus
præcipue abstinendū esse, p̃cipit maximus medicorū
Galenus. qui libro περὶ τροφῶν id est de alimentis se-
cundo, cōsulens tempandum, a cibarijs cacochymis
docet, quēadmodū ea & si sint cōcoctionis facilioris
tamen in venis noxiū humorem collectum diu delite-
scere, qui mox putrescens erumpat in pessima genes-
ra morborum. Idem in libro de febribus, asserit in ho-
minibus sanis causas ægritudinum esse, vt vtat voca-

Siplex
victus
saluber
rimus
Caco-
chyma.
Caco-
chyla.

bulo medicorum dietas malas. Idem in libro de caco-
 chymia, tradit pestilentiam prouenisse ex alimentis ca-
 cochymis, ex quibus impetigo, & scabies, & lepra in ^{ex caco}
 corporibus pserpere ceperint, necnon vlcera multifa- ^{chymis}
 ria foras pruperint, vt sunt herpete, carbunculi, phaz- ^{pestilen}
 gedene, phlegmones aliaq; id genus pernitiona. Vul- ^{tia.}
 go q; dici solet & credi, ex rei frumētarię caritate pe-
 stilentiam gigni, ppter ea q; egestosi & inopes alimē-
 tis frugum absumptis, cibaria qdam obscena pastu-
 atq; cacochyma, fame urgente comesse coguntur, her-
 bisq; & radicibus vesci, ex qbus noxi humores mas-
 liq; succi visceribus impliciti, mox in omne genus mor-
 borum erumpunt, & imprimis pestilentiam gignūt.
 Remediū quoq; pestilentię est soli cœliq; mutatio, qd
 non solum hominibus, sed & brutis aiantibus mire
 auxiliatur. Columella scribens de pecoris ouili medi-
 cina, Mutandę inquit sunt regiones, quod in omibus
 morbis ac pestibus fieri debere censemus. Idem inter
 remedia quę pestilentię adhibenda esse prescribit, cū
 primis monet mutandū cœli statum, & in plures par-
 tes distributo grege, longinquas regiones esse peten-
 das, atq; ita segregandos a sanis morbosos, ne qs in-
 terueniat qui contagione ceteros labefaciat, adeoq;
 efficax hoc remediū existimat, vt nō solū corporibus
 ægrotis medeat, sed etiā animis languenribus suppe-
 tias pset salutare. hinc in Decretis canonicis scriptū
 est, Valet interdū conuersis p salute aie mutatio loci.
 Plerūq; em̄ dum mutat locus, mutat mētis affectus.

i Nter remedia pestilentię, mitigatoria est & ^{religio.}
 religio, nam sicut (vt ante docuimus) ex ira ^{medela}
 dei pestilens lues oriri creditur, ita credibi-
 le est eandem propiciato deo posse sedari. Hoc reme-

dio vñ sunt veteres Romani, qui ingenti olim exorta pestilentia, vrente urbem atq; agros, Esculapiū ab Epidaurō Romam accersendum euocandumq; censuerūt, quasi medicum deum, qui sub specie anguis in urbem cōmigrans, aduentu suo tempestatem illā qua Romana ciuitas triennio continēti vexata fuerat, euestigio dispulit, & vt inquit Ouidius, finem luctibus imposuit, venitq; salutifer vrbi. Idem cum sepe graui pestilentia conflictarent, nec vis morbi tabifici vllis humanis præsidijs leuaretur, conuertebant ad opem diuinā, atq; celestis irē placamina, inter quē ludī maxime scenici instituti dicūtur. Et profecto primigenij illi prisciq; Romani, religione atq; vna deorū cultura, omnes gentes nationesq; superarunt.

Medici
na Hip
pocratꝝ Hippocrates ille Archiatros, & vt verius dixerim medicorum deus, pestilentia ex Illyrico Peoniaq; ad grēcos venientem, hoc remedio cohibuit, atq; hac curatione sedauit, nam iussit per totam ciuitatem accendi ignes floribus, coronamentisq; odoratissimis fragrantibus, vnguentisq; suaueolentia spirantibus perfusos, vt ita purior, sincerior, salubrior aer a spirantibus sursum subducere. huiusce rei meminit Galenus in libro de Theriace, vbi id quoq; cōmemorat, quod aer pestifer ex respiratione haustus, est hoibus velut deleterion, hoc est venenum. Plinius quoq; transeunter hoc attigit, cuius vba ex libro. xxxvi. subscribere oportet, quę sunt hæc. Est & ip̄is ignibus medica vis, pestilentia quę solis obscuratiōe contrahit, ignis suffitu multiformiter auxiliari certū est. Empedocles & Hippocrates id demonstrauere diuersis locis. Idem Hippocrates altera quoq; medela, seruauit multa oppida græcorū a pestilentia, obstructis videlicet pestis

lentibus fenestris, ianuisq; permutatis, atq; immisso
 nouis fenestris Aquilone, quem ventorum saluberri-
 mum autumant, Græcia ob hoc meritū tam pcellens
 honores illos Hippocrati decreuit, q̄s Herculi olim
 decreuerat. Consimiliter Varro Terentiū ille vnde
 cunq; doctissimus, cum ī insula Corcyra omnes fere
 domus replete essent ægrotis ac funeribus obstruēs
 fenestras hostiaq; permutās, necnō saluberrimū ven-
 tum Aquilonē nouis patefactis fenestris immittens,
 familiam & comites suos om̄s reduxit īneolumes.

M. Var
 ro.

Cribit idem Plinius, folia lauri olfactu va-
 lere aduersus pestilentie contagia tantoq;
 magis, si & vrantur. hinc olim Cōmodus
 Romanus Imperator, cum ingens pesti-
 lentia Italiam vniuersam occupasset, inq; Romanam
 ciuitatem vehementius grassaretur, Laurentum se-
 cessisse traditur, vbi laureta permulta visebantur. Si-
 quidem periti medicinæ, asserebant plurimum polle-
 re odores laurorum, amœnāq; opacitatem ad propul-
 sandam aeris cōtagionem. Pleriq; vnguentis suauis-
 simis nares opplebant, suffitūq; & odoramentis assis-
 due utebantur, tanq; meatus sensuum illis odoribus
 occupati, neq; admittant aera tabificum, & si admise-
 rint, tamen eum maiore quasi vi longe exuperari, vt
 auctor est Herodianus. huius pestilentie mentio quo-
 q; fit a Galeno in libris de potestate simplicium phar-
 macorum.

laureta
 tra pe-
 stilentia.
 Exem-
 plū cō-
 modi.
 Imp.

Apollonius ille Tyaneus Pithagori-
 cus philosophus, quo nihil sanctius, nihil venerabi-
 lius, nihil diuinius æthnici crediderunt, quem mor-
 tuis vitam reddidisse, & multa perinde ac deum mi-
 racula fœcisse cōmemorant, Ephesios olim pestilen-
 tia laborantes, hoc veluti alexipharmaco liberauit.

vocatis in contionem Ephesijs, ostendit in theatro senem quendam sentum, squalentemq; ac pannosum, iubēs vt lapidibus illum insectarent, qui lapidare hominem tanto studio cæperunt, vt breui tempusculo, magno lapidum cumulo coopertus obrueret. Paulo mox lapides auferri iussit, vt quid iteremissent agnoscerent. Quo vt præceperat facto, ille quidem quem se saxis obruisse crediderant nusq; comparauit, canis autem pro hoie cōspectus est, vasta atq; enormi magnitudine, spumam ab ore euomens. Et hæc fuit expiatio qua Ephesios Apollonius expiauit, lueq; tabifica liberauit. Creditum est senem illum fuisse cacodemonem pestilentie cōciliatorem, vel potius ipm monstrum morbumq; portentosum.

Hercules alexi cacos. Hercules ille lustrator orbis, domitorq; ferarū, cui ob admirationē virtutis, diuinos honores græci decreuerunt, olim Heleos a pestilentia liberauit, obstruens obturansq; euaporationes, quæ e terra pestifera emanabāt, quem græcia Alexicacon cognomēto colit, quasi opitulatorem ac malorum depulsores.

Democritus Gelasius nus. Democritus Abderites ille, Gelasius cognominatus, cui cuncta mortalium negocia ridenda esse videbantur, municipes suos Abderitas quondam a pestilentia liberaffe fertur, scientie medicamento, tanta est doctrinarū vis, tantaq; occasio. Consimiliter Empedoclem Agrigentīnū, qui ex concordia atq; discordia dicebat cuncta cōstare, Selenuncios Sicilię populos, pestilētia piclitātes, exorta ex ppinqui fluminis fetore ac graueolētia, liberaffe tradūt, q aq̃s salubres in aq̃s illas fluuiales pestilētes imisit infuditq; ex easq; mixtura factū est, vt aque vitiose dulcescerent, fieretq; innocētiores, atq; ita sedata pestilētia. Selenūcijs

tanti beneficij memores, Empedocli perinde ac deo,
diuinos honores decreuerunt, qui etiam demonstras-
uit auxiliari pestilentia, ignis quoq; suffitu, vt Plinia
na auctoritate docuimus. Scribit diuus Augustinus
vt id quoq; attingam, olim locustarum nubem inesti-
mabile in mare decidisse, quibus mortuis redditiscq;
littoribus, atq; hinc aere corrupto, tantam exorta esse
pestilentia, vt in Africa in solo regno Masinisse octin-
genta milia hominu perierint. Tunc Vtica ex trigin-
ta milibus viroru, decem tm homines supstites vixis-
se confirmat. Verum anteq; disertatio ista cludat, ne-
fas esse arbitror, praeterire remedia illa aduersus pesti-
lentiam comunia, quae a medicis, & in primis a Cor.
Celso comemorant. Oportet in pestilentia perigrina-
ri, gestari, ambulare sub dio ante aestum leuiter, vitas-
re fatigatione, crudelitatem, frigus, calorem, libidinem
Item vitandum est balneum, sudor, meridianus somnus.
Tunc cibus semel die comodius assumitur, insup eti-
am modicus ne cruditatem moueat. Autumat Plinius Senes
nius senes minime sentire pestilentia, quod qdem in non sen-
vniuersum, & vt dici solet platice, veridico oraculo di-
tine pest-
ctum est, non vt ad amissum reuocet. Sicut cum dici stilentia,
mus mille naues isse ad Troiam, numerus millenari-
non fuit exactus, & centum virale esse iudicium Romae,
sic ergo loquutus est Plinius vt intelligi vellet id qd
crebro & magna ex parte fit, vt scilicet senes pestilen-
tia non infestentur, sunt enim frigentis naturae, quae vix
vi pestiferi morbi calorifica atq; feruente regelari po-
test. Itidem Hippocrates dicit, id quod frequenter fie-
ri solet, non id qd rarenter accidit. Interdum enim con-
tingit, vt senes quoq; pestilentia moriantur, sicut conti-
git Furio Camillo, quae senio longo confectum exactaq;

M p

concedit

ANNOTATIONES GALENI.

etate extinctū esse pestilētia Liuius Plutarchusq; no-
 Camil- tificant. Galenus alexipharmacū aduersus pesti-
 lus mor- lentiā efficacissimū esse demonstrat theriacē, quē istar
 tuus pe- purgatorij ignis emundet eos & expurget, qui pesti-
 tilētia. lentię grassantis temporibus, eius potione recreent,
 Theria- muniantq; aduersus violentiam pestilentem, vt nul-
 ce. latenus ab hoc malo tentari queāt. Palladius vinū sa-
 lutare contra pestilentiam, qd' & stomacho pfit, sic fi-
 vinū cō- eri iubet. In optimi musti metretrayna, anteq; ferueat
 tra pesti- absinthij, tum si octo vncias lintheo inuolutas dimit-
 lentiā. tis, exactis quadragita diebus curabis auferre, id vi-
 num lagenis condis & vteris.

E terremotu & pestilentia hactenus dictū
 d sit, nunc quoniā Galeni frequens mentio
 facta est, non erit alienū quēdā subtexere
 quæ partim mendosa, partim obscura in libris nobis
 lissimī medicorū deprehensa corrigere & illustrare fu-
 it opere precium, vt ita studiosis tantī scriptoris, quorū
 dam quasi adminiculū pbeamus, sitq; id velut huius
 opusculi auctariū. Hæc aut tanq; apud aures eruditio-
 res cōpendiaria interpretatione percurrā, nullo seruato
 ordine, nec em̄ historia scribit, sed indigeste & indis-
 tincte annotamenta ista cōdidimus, prout ex memo-
 rie promptuario, res quęq; deprompta sese offerebat
 Et ne morosior sit, plogus q; interpretatio hīc ordiemur.

Crasis Alenus in microtechni, bona inqt, Crasis
 Cōple- g hoc est cōstitutio, vt dicere didicim^a a ma-
 xio. ioribus nostris, siue cōplexio corporis, vt
 Cōstitu- corrigimur a recentioribus medicis, ea est vt regula
 tio. Polycleti. Item in libro de optima compositione cor-
 poris. Corpus inquit bene compositū tale est, qualis
 Polycleti regula existere dicebat. Item in primo com-

ANNOTATIONES GALENI. XX

plexionū laudat regulam Polycleti, quāuis in codicibus impressis fere semper Polycletus legatur. Quae regula
 ri solet a studiosis quæ sit ista regula Polycleti, cuius
 tam frequens mentio est apud Galenū. medici recen
 tiores non parum multi opinantur Polycletū fuisse me
 dicū sæculo prisco, qui quandā quasi regulam legēq;
 posteritati tradiderit, ad quam perinde ac scopon & si
 gnum, dirigenda esset complexio corporū, ac vita vi
 ctusq; mortaliū. Tale autem interpretamentū q̄ ridicu
 lum sit & nugatoriū, nemo non bene litteratus agno
 scit. Sed omīssa aliena insectatione, quod semp a mo
 ribus meis & libellis longe abfuit, institutū proposi
 tum candido stilo exequamur.

Polycletus Sycionius inter statuarios siue signi
 fices nobilitatus, fecit statuam æneam adeo absolū sex poli
 tam consumatāq; vt artifices id simulacrum canona cletus.
 appellauerint, liniamenta artis ex eo petentes, velut
 a lege quadam. Canon enim græc regula est, auctor
 Plinius in tricesimo quarto, hinc Galenus scitissimæ Canon
 exigit dilaudatq; complexionem siue constitutionē polycle
 corporis ex omni parte perfectā, sicuti erat canon Po ti.
 lycleti, quo veluti archetypo & lege ac regula, vsi sūt
 posterī artifices statuarū. Fuerat autem fidī interpre
 tis officium non aliter interpretari, q̄ vt græco voca
 bulo canon Polycleti dicere, qui dum voluit pro ca
 none Polycleti regulam dicere, discessit a regula & le
 ge bene interpretandi.

In libro de sequēla animæ ad corpus. In abdītis
 inquit, imprudentes multi, tales Athenis pauci. loz Abderi
 cum mendosum sic emenda. In Abderitis impru te ppli,
 dentes multi, Namq; Abderite populi sunt Thra
 ciæ, stolidi & insipientes sæculo prisco iudicati. Qd

ANNOTATIONES GALENI.

& Vitruius docet in septimo, a quo dictum est videamus ne apaturij scæna efficiat, & nos Alabados aut Abderitas, hoc est fatuos & insipientes, ac mentis excordes. hinc epigramatista significare volens brutum insensatum, & neuro stoliditatis infectum, decenter inquit, Abderitane pectora plebis habes. Quinetiam. M. Tullius quadam ad Atticum epistola, taxans consiliū Pompeij tanquam insipiens & inconsultū, mordaciter dixit. id est αβδεριτικον. veluti vox puerbialis sit Abderiticō pro fatuo iprouido & insulso. ad hæc cum Democritus ille magnus mirandusque philosophus fuerit Abderites, genitusque sit sapientissimus in patria insipientiū, merito & scite dixit Satyrographus in ipsius Democriti laudem, cuius prudentia monstrat Summos posse viros, & magna exempla daturos Veruecum in patria crassoque sub aere nasci. Nō longe dissimile est illud Apuleianum ex apologetico, apud scordissimos Scythas, Anacharsis sapiens natus est, Apud Athenienses catos Melecides fatuus.

Sapiēs In sexto de interioribus sic scriptū est. Quendam apud in vidi ministrū regis, cuius officiū erat Tyrum capere **si piētes** quodā tempore morsum a Tyro fuisse, quem iussi tyriacam accipere, qua sumpta factus est boni coloris, & mutatus fuerat in prasinū. Item in tertio. animalia frigidiora per hyemem propter aeris frigiditatē, veluti mortua permanent. similiter Tyri qui si manibus capiantur minime mordēt. Item in æstate videmus Tyros, & maxime in canicularibus diebus rabiosos. hoc potissimū in loco corrigendus est error publicus, opinantiū Tyrum dici specialiter animal quoddam, cuius morsus sunt venenati, a quo tyriaca quoque nominata sit, quorū opinionē refellere interest vite, cum ad rem

ANNOTATIONES GALENI XXIII

medicā maxime pertineat. Tyrus, q̄tenus loqmur de
aniali, nec græca, nec latina dictio est. verū ^{θηρ} ^{θηρία} a græ-
cis generali vocabulo fera. καὶ τὰ θηρία. fere noiant &
bestię, quo noie, vt inqt Suidas, ea maxime significā-
tur, q̄ morfu nocent, vt sunt vipere, serpentes, & phas-
langia, sic em̄ vocāt araneos quosdā, quorū morsus ē
asperrimus. Galenus ppe peculiariter appellatione,
^{θηρῶν} viperas videt accipe, vnde & theriacę nūcupa-
ta, sic em̄ & scribendū & pnunciandū est. nec nō ^{θηρῶν}
hoc est theres nō tyri legendū. est aut theriace nobile
illud ac celebratū medicamentū, ex eo dicta, qd' me-
detur morsibus, τῶν θηρῶν. id est viperaꝝ, auxiliatq;
cōtra venena bestiaꝝ, vel qd' ex carnibus. ^{θηρῶν}. id ē
viperaꝝ cōficiť. Qd' & ip̄e Galenus euidenter ostens-
dit docēs theriaces cōpositionē. Sigdem a capite & a
cauda. ^{θηρῶν}. id est vipere q̄terni digiti amputant, mē-
brana detrahīt, & vna cū adipe intestina q̄q; eximunt
reliquū corpus in aqua dulci cum sale & anetho cog-
tur, mox pane similaginis purgatissimæ cōmixto, in
ymbra seruant, fiuntq; Trochisci medico effectu, ad
plura malorū genera mirabiles. Estq; hoc pharmacū
vt grēci vocitāt. ἀλεξι θηριον σωθηριον καὶ ἀλεξι κακον
id ē auxiliatoriū salutare atq; malorū discussoriū. Plī-
nius noster nec id omisit, quid enim illi omissum est?
Qui quos Galenus cæteriq; medici Trochiscos vo-
cant, ip̄e pastillos appellat, cuius verba ex libro vnde
trigesimo subiiciā, quæ sunt hæc. Fiūt & ex vipera pa-
stilli, q̄ theriaci vocant, q̄tenis digitis vtrinq; ampu-
tatis, exēptisq; interaneis & liuore spinę adherēte, re-
liquo corpe in patina ex aqua & anetho discocto, spi-
nisq; exemptis, & addita similagiē, atq; sic in ymbra
siccatis pastillis, quibus ad multa medicamēta vtunt

Phalan-
gia.

Theria-
ce vñ.

Trochi-
sci pas-
tilli

ANNOTATIONES GALENI

Antho-
ni⁹ mu-
sa.

Delete-
rion
Iuli⁹ pol-
lux.

Narce.

Narco-
tica.

Torpe-
do nar-
ce.

Idem alibi tradit q̄sdam viperis vt in cibis, quas qua-
tuor digitorū mensura, vtrinq; p̄cisa exēptisq; interas-
neis, discoquūt in aq̄ aut oleo, sale & anetho. Antho-
nius musa Augusti Cæsaris medicus, cū incidisset in
sanabilia vlcera vyperas edendas dabat, mirac; celeri-
tate persanabat. Qm̄ aut̄ diximus a græcis, p̄cipueq;
a Galeno, pharmacon salutare crebro noīari alexite-
rion, sic q̄q; ediuerso ab eodē sēpissime dicit̄ Delete-
rion, hoc est ἀλετηριον. qd' p̄nīciale est atq; mortife-
rum, q̄le græcis quoq; vocib; vt docet Iulius pollux
appellat̄ ολεθηριον και θανατος μου

Ibro tertio de alimētis, inscitissime peccat
I interpretes, qui dum verbū ex verbo conat̄
exprimere, & verba obscurauit & sensum.

Qd'q; vno vocabulo latino planissime atq; elegantis-
sime dici poterat, id implicauit īsulso barbaricoq; in-
terp̄tamento. sic em̄ ait. In Selachijs mollem carnē ha-
bent stupor & turtur. Itē mox paulo maxime hoc exi-
stit in stuporibus, vt duriores sint in medijs partibus.

Qd' genus pisciū Galenus, cæteri; græci scriptores
appellāt ναρκεν id interpretes inepte nimis x̄tit in stu-
porem, p̄pterea q̄ græce ναρκεν dicit̄ stupor Vnde nar-
cotica dicta medicamēta, qbus vtīmur in sectōne mē-
broz, q̄si stuporē inducentib; vt citra sensum crucia-
tus fiat sectio. Sed si latine loq̄ voluisset torpedinem
dicere debuerat. Nanq; a Plinio nostro & ceteris tor-
pedo nominat̄ hīc piscis, cuius est peculiaris illa potē-
tia, vt si virga tangat̄, etiam p̄cul & e longinquo, la-
certos q̄uis p̄ualidos torpescere faciat, & pedes quē-
libet ad cursum veloces alligare tradat̄, aura videlicet
quadā sui corpis & odore hunc torporē afferēte. Quī
etiam pisces torpedini adnatātes obtorpescūt, q̄s illa

ANNOTATIONES GALENI XXIII

mox corripit, cuius iecori teneritas nulla preferit. Pre-
 terea cū apud græcos Τρυγών turtur vocet, interpres Trygō.
 Τρυγώννα vertit in turturē. ego pastinacā dixissem se- Pastina
 quutus Plinium, qui sic scribit in nono. Sed nullum ca.
 visq; execrabilius q̄ radius sup caudā emīnēs Trygo
 nis, quā nostri pastinacā appellāt, qui arbores infixus
 radici necat, arma vt telū pforat. Idem in. xxxij. refert
 nihil in mari venenatius esse pastinaca. hinc letalis &
 mortifera dī scite, ab Ausonio scribēte. Letalisq; try-
 gon molesq; plateffe. Ambrosius tñ adminiculū qua
 si quoddā p̄bet interpti Galeni, q & ip̄e hunc piscem Amb. i
 turturē appellat sic scribens in. v. exhameri. Quid lo- exham.
 quar turturis aculeū & hunc mortue, sicut em vipere Acule?
 os q̄s calcauerit renes dūtaxat, grauius q̄ venenū no turturis
 cere perhibet, & inmedicabile vulnus serpere, ita eti
 am turturaculeo suo mortua amplius q̄ viua periculi
 afferre memorat. Quod aut Galenus in Selachijs nu
 merat torpedinē & pastinacā, scito Selachia græco vo selachia
 cabulo dici q̄dam genera pisciū, quę nostri cartilagis
 nata interpretant. Oīa autē hęc sunt carnosiora, & cū
 ceteri pisces sint ouipari, i. oua pariant, hoc genus est
 viuiparum hoc est animal parit, excepta ea quā ranā ouiparę
 vocant. Primus Aristoteles hoc nomen imposuit hu viuipa-
 iuscemodipiscibus. Ideo aut σελαχι Selachia nomi- rum
 nantur, quia noctu splendent, quasi σελας έχουσι.
 id splendorem habeant. Quidam autumāt Selachia
 appellari ex eo, qd̄ lepidas λεπιδας. i. squāmas nō
 habeāt, siquidem id genus pisciū squāmis caret. hoc
 sensit Suidas scribens. σελαχια οσα λεπιδα ουκ έχει.
 Id est selachia esse quęcūq; squāmam non habent, vt
 sunt inquit γαργα και Τρυγών ουδεωτοκει Id est tor-
 pedo & pastinaca, neq; ouipara sunt.

ANNOTATIONES GALIENI

N libris de interioribus, minutulus qdē est
 error, sed quē aures dolatorio eruditionis
 tersioris leuigatē ferre nō possint, nā sepius
 cule leges gomorea poni pro gonorrhoea, sicut apud
 ecclesiasticos irroboraui mendam consilii, apud q̄s Go
 morei legunt, qui Gonorrhoei sunt appellandi. Est au
 tem Gonorrhoea, ut ipso noīe oñditur, fluxura genitu
 re siue spermatis, & gonorrhoei dicuntur semine fluens
 tes, vīq; hī, qbus sponte genitura fluit, qd morbi ges
 nus anceps est & periculosū, atq; plerūq; mortiferum
 nisi citissime succurrat. Gonorrhoei ex religiōe iudeo
 rum, ut docet Iosippus, itemq; leprosi arcebant a tem
 plo. Consilium apud Galenū inter genera arborū, ponū
 tur dictione mēdosa, modo Alcadres mō acacrades
 cū vtrobiq; legendū sit Achrades. sunt aut achrades
 ex gñe pīorū, de qbus Dioscorides ī primo sic refert
 κλεαχρασ. ειλωσ εσιυ αχρειου απιου βραλεωσ πεπραυω
 μενι. Id est achras species est pīri siluestris sero matur
 rescens. Vim habet astrictoriā, & ut idem tradit in. vi
 εξ ξυλου αχραλιου. Id est ex ligno pīri achrados mi
 rabile remediū est aduersus venena fūgorū. Columel
 la q̄q; achrados pīri meminit, libro de cultu hortorū,
 illo uersu. Achrados aut pruni lapidosi obruta pos
 mis Gaudet. Illud utiq; dignū memoratu, qd Plutar
 chus refert in problematis, pueros argiuorū qdam fe
 sto per iocū sese. βαλλαχραλασ appellitare vicissim
 solitos, tanq̄ achradibus pīris aliti nutritiq; primo fu
 erint. Siqdem ferunt achrades primū grācis in Pelop
 oneso fuisse cognitās, cu; Peloponesus ob id Apia
 diceret. απιος em grēce pīrus dicit. Vnde Apī achra
 des mutato noīe appellati sunt. Plinius q̄q; tradit Pe
 loponesum ante Apian appellatā, nec hoc qdem prē

Gonor
 hoea
 Gonor
 hoei

Diosco
 rides

Apia
 Pelopo
 nesus.

termittendū est, qđ grāci scriptores literis pdiderūt
 Thrasibulus qui cōtradīcere debebat Lacedemoniis
 oblitis induciarū & amicicię, mox muneribus corru-
 ptus, simulauit se cōdēdisse, αχραλας . hoc est pira sil- Exēpla
 uestria. & ppter ea nihil loqui posse, dixit em̄ αχρας. thra-
 si- buli.
 ΕΠΕΧΕΙ ΤΗΝ ΧΑΩΤΕΡΑΝ. Id est achras continet ventrem.

X his minutulis in Galeno mendis & illa
 sūt, hyporeia & Geforia, & aporgi & ydo-
 phorbia, p hypenemia, et zephyria, & apo-
 gei, & hydrophobia, q̄ singillatim explicāda sunt, vt
 p virili parte succurramus studiosē iuuētuti. Hypene-
 mia dicunt grēco vocabulo oua, q̄ aues aliq̄t sine coi- Hype-
 tu masculi progignūt, latine vna dictiōe haud, quāq̄ nemias
 infelīciter subuētanea, appellant. Albertus magnus oua sub
 doctior q̄ elegātior, oua venti nūcupat, ex vento em̄ uenta-
 putāt ea generari, q̄ de cā etiā zephyria noīantur, qm̄ nea.
 zephyro flante, quē nostri fauoniū vocāt, per ver ma- Zephy
 xime fiūt, quo etiā maritant cuncta ex terra viuīscen- ria.
 tia. Hæc aut oua hypenemia, vt docet Plinius in. x. ir-
 rita sunt & sterilia, & minora ac minus iucundi sapor-
 ris, & magis humida, & vt auctor est Aristoteles i. vi.
 de aialibus, pariunt genus id oui plures aues, vt Gal-
 linę, perdices, columbę, pationes, anseres, chenalo-
 pes. Concipiunt aut ea foemīnę, mutua inter se libidi-
 nis imāginatione. Idem ait Zephyria nominari, eo q̄
 verno tempore flatus illos fœcūdos ex zephyro, qui,
 vt diximus, fauoniū dicūt a nostris, recipere videant-
 tur. Sed iam pręuertamur ad apogeos, qui sunt venti apogei
 e terra cōsurgentes, vnde & nomen. Nam si verbum
 latinum, verbo grāco reddere volueris, interpretari
 poteris abterraneos, qui, vt Pliniū verbis vtar, cum e
 mari redeunt Tropei vocantur, si pergunt Apogei. Tropei

ANNOTATIONES

- de his Aristotiles copiose & subtiliter differit querēs
libro pblematū. xvij. cur tropei venti quos versarios
interpretant, de mari spirare soleāt. quos ait apogeis
esse cōtrarios. Tropeus tanq̃ reuersio apogei ē. sup̃
est hydrophobia quę latine dici potest aq̃ metus, quā
Hydrophobia Galenus pñciosissimā ægritudinū esse testat. Diosco
rides libro. viij. παθος υδροφοβικον appellat. Idq̃ cum
spasmo et rubore totius corporis, maxime totius oris
dicit accidere, fit aut̃ ex morfu canis rabiosi per estus
p̃cipue caniculares, quę græca dictione cynocauma
Cynocaumata nuncupant, hoībus ita morsis, vt inquit Plinius in
viij. letalis est aq̃ metus. Idem in. xxix. hidrophouos
ta. appellat ip̃os hoīes potū aque expauescētes ex morsu
furabidi canis, quod miserrimū morbi genus est, vt
Hydrophoui. inquit Cor. Celsus. In q̃ simul eger & siti & aq̃ metu
cruciat. Quidam hoc morbo affecti gallinaceos se es
se credentes canūt. In canis rabidi morfu tueſ a pauore
aq̃, capitis canini cinis illitus vulnerati. De hac hy
drophobia intelligi voluerūt duo nobiles poetę Sul
Ouidi⁹ monensis & Cordubensis. Quorum alter ait.
Tollere nodosam nescit medicina podagram.
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Alter in sexto Pharsalię canit
Lucan⁹ Non spuma canum quibus vnda timori est.
De hydrophobia & nos copiose opinor ac diligenter
annotamēta cōfecimus in Apuleianis cōmentarijs.
i N decimo περι απλων. i. de simplicibus,
capite de velleribus sic scriptū vulgo legit̃
oesypū utilitas puenit ex velleribus ppter yfopum
quid. Item lota vellera nec detinētia yfopum. tu corrige &
sinceriter lege, oesypū siue esopon, quod est medica

mentū ex sordibus lanę ouille, cū pinguitudine cōse-
ctū. sed quō id fiat docet copiose Plinius, cuius v̄ba
subscripsi ex. xxix, quę sunt hęc. Quin ip̄e sordes pe-
cudū, sudorq; feminū & alarū, adherentes lanis oēs Plinius
pon vocant, innūeros ppe vsus habent, in Atticis oui-
bus genito palma. fit p̄libus modis. sed p̄batissimū
lana ab his partibus recenti cōcerpta aut quibuscūq;
sordib⁹, succidis primū collectis, ac lēto igni in eneo
vase subferuefactis & refrigeratis, pinguiq; qd' sup̄
natat collecto in fictili vase, iterūq; decota priore ma-
teria, quę pinguitudo vtraq; frigida aq̄ lauat, & in lin-
teo siccat ac sole torret, donec cādida fiat ac transluci-
da, tum in stagna pixide condit, p̄batio aut vt sordi-
um virus oleat & manu fricāte ex aqua nō liqueſ, sed
albescet, vt cerusa oculis vtilissimū, erosīs & duris ge-
nis, angulis scabrosis & lachrymantibus, vlcera non
oculorū modo sanat, sed oris etiā & genitaliū, cū anse-
rino adipe. Hęc Plinius, qui cū sit vberimus poetarū
cōmentator & griphorū explicator, imittit lucem ver-
sibus Nasonis aliog subobscuris, quos hic subiiciā
ex libro tertio de arte amandī.

Efopa quid redolent quāuis mittant Athenis

Demptus ab immunde vellere succus ouis

Item in primo de remedio

Pyxidas inuenies & rerum mille colores

Et fluere in tepidos Efopa lapsa sinus.

Ab oue aut dictum est oesypum quā græci οἶον vocāt
quasi οἶος εὐπον id est ouis sordes. Dioscorides & Diosco-
ip̄e in secundo vbertim explicat quō fiat Oesypum. rides.

Quod vt ipsius v̄bis vtar. λεγεται εκ των υσνπρεον.
εσιων λιπος .i. dicit pinguedo ex lanis succidis.

F iij

Locus
Ouidij.

ANNOTATIONES

In libro de tenuante dicta, frequens men-
 tio est ypotrimmatū, & quodam loco ait,
 uti frequenter huiusmodi ypotrimatibus
 iubebam, medici recētiore sicut infinita alia, ita hoc
 quoq; tam nesciunt q̄ scire cōtemnūt. sunt aut ypo-
 trimata & trimata non magno sane discrimine disso-
 ciata. siquidem ut græce dicitur, Τριμματα εστιν Αιμα-
 ματων παμα id est trimata est potio ex aromatibus
 cōcinnata. ypotrimma vero, obsoniū est ex dactylis
 palmarū & melle, alijsq; qbusdā cōdimentis. Aristo-
 phanes βλεπων υποτριμματα fiunt ypotrimmata ex
 turdis & perdicibus & huiusmodi auibus scitissimi sa-
 poris. Apicius ypotrima in genere cōdimentario po-
 nit, sic fieri docens, piper Ligusticū, mentā aridā, nu-
 cleos pineos, vuam passam, cariotā, caseū dulcē, mel,
 acetū, liquamē, vinū, oleum defrutū misces. Ligusti-
 cum ut obiter Apicianū verbū explicē, herba est hor-
 tēsis, a Liguria appellatū, ubi gignit laudatissimū, de
 q̄ Plinius libro vnde uigesimo Ligusticū siluestre est
 in Ligurię suę mōtib; serit, ubiq; suauius satiuū, sed
 sine viribus, panacem aliqui vocant. nulla fere cōdi-
 tura sit sine ligustici cōdimentis apud Apiciū, in cui-
 us mentionē, quoniā aliud agentes transeunter inci-
 dimus, non erit ab re literaria enarrare, quid sit apud
 eundem crebra mentio copadiarū, qua in re hallucis-
 nantur eruditi. scito copadias siue copaidas dici ang-
 uillas a copaide lacu Boeotię, in quo anguille magnę
 gignuntur, auctor Suidas. docet idem Apicius pa-
 tinam de Apua condiri., scito Apuam quoq; piscem
 esse, quem græci αφρευ vocant, quia ex himbri na-
 scitur. qui græco vocabulo dicitur αφρη paroimia.

Ypotri-
mata.

Trima-
ta quid

Ligusti-
cū qd.

Copai-
des.

Apua.

ANNOTATIONES GALENI. XXVII

id est puerbiū apud græcos celebrat̃ αφνα εσ πνε .i. ^{αφνα}
 apua in ignem, de his q̃ citissime terminant̃. Constat ^{εσ πνε.}
 em̃ aphyan ocissime percoqui, immo vt græci dicunt
 ιδουσα το πνε μονον ετεται. id est spectans ignem tan
 tum coquit̃. Consimile est illud Augusti. Celerius q̃
 asparagi coquant̃. Plinius tradit Garū, qd̃ liq̃ris ge
 nus est, confici cepisse ex inutili pisciculo minimoq̃,
 Apua inqt nostri aphyen græci vocāt, qm̃ is piscicul⁹
 e pluuiā nascit̃. Aristophanes ενικος .i. singulariter
 dixit aphyan. verū in frequēti græcorū vsu est vt πλη
 ουντικωσ dicať. olim Nicomedē cupido cœpit eden
 di aphyas, sed cu; esset in mediterraneo pcul a mari, ^{Exem}
 nec ob id res esset in prōptu, Apicius ad leniendā Re ^{plū Ni}
 gis appetentiā, id cōmentus est, rapa studiose prepa
 rauit secans in frustra, adeo solerter & scite, vt aphyas ^{comes}
 imitari ac representare videret̃, coxitq̃ in oleo infun
 dens salem, papauer inspergēs, & ita soluit desideriu
 illud regis Nicomedis. In libris qui meri inscribūt ^{dis.}
 qbus mēbratim medicina decurrit, frequēs mentio ē
 Croco magnetis dictione adulterata & subdititia. nā
 legendū sp̃ est Crocomagmatis. Est aut̃ Crocomag ^{Croco}
 ma, vt interpretat̃ Cor. Celsus, q̃si croci recrementū & ^{magma}
 fex, qd̃ in malagmatis alijsq̃ medicamentis est effi ^{Diosco}
 cacissimū. Et vt auctor est Dioscorides, λυνα μιν χει ^{rides.}
 σμηκτικην των επισκο τουντων ταισ κοραισ ουρεκτι
 κην μαλακτικην πεπτικην θερμαντικην. Idem tradit
 Crocomagma fieri ex vnguēto crocino, de q̃ Plinius
 noster hec in. xxiij, Collyrio vni nomē dedit ex eo q̃q̃
 exp̃ssō vnguēto crocino qd̃ Crocomagma appellāt.
 Idem pluribus in locis mentionē facit lapidis He
 racli, sed vbiq̃ perperā legit̃, modo heraclius, modo
 heraclitus. Est aut̃ lapis Heraclius magnes in celebri

ANNOTATIONES GALENI.

Lapis heracli⁹ græcorū puerbīo, a quibus dicit^r Ἡρακλεία λίθος Herac-
clius lapis de his, qui ad se oēs trahūt, vt magnes tra-
hit ferrū. vocat^r aut^m Heraclius ab Heraclia ciuitate Li-
dię, v^t vt alij tradūt Magnesie, vbi laudatissimus Ma-
gnes gignit^r, vnde & nomen. Quod & Lucretius eui-
denter ostendit his versibus,

Mag⁹ Quem magneta vocant patrio de nomine Grai⁹
nes vn⁹. Magnetum quia sit patrijs in montibus ortus.

siderit⁹ Plinius sentit ab inuētore armētario inditū magne-
ti nomen. Magnes inqt appellatus est ab inuētore, si-
deritū q^{uod} quia tenet ferrū appellāt, nam græce σιδη-
ρος dicit^r ferrū. Idem Plinius ait. Et a quibusdā lapidē
Heracliū nuncupari, æthiopicoq^{ue} laudē sūmam dari,
pondusq^{ue} argento rependi. hinc illud Silij dignū me
Venere æthiopes, gēs haud incognita Nilo (moratu.

Silius Qui magneta secant. solis honor ille metalli
Italicus Intactum Chalibem vicino ducere saxo.

Pud eundē multifariā & q^{uasi} saltuatim, atq^{ue}

a ex interuallo occurrūt errores ppe. infiniti
vocalulo^r, Ex quibus insignia q^{uod}dam, ma-

ximeq^{ue} notabilia ope precii sit attigisse, oia em̄ quis
possit. cum ppe sint inexplicabilia & iusto volumine

virtutes naturas les enarranda. In Isagogico. hoc est introductorio, virtus
tes siue potentie q^{uatuor} naturales, mendosis dictioni-
bus percensent, nā ponit celtica p elctica ΕΛΚΤΙΚΗ id
est attractoria. Cathelica p cathectica ΚΑΘΕΚΤΙΚΗ .i. res-

tentatrix. Allete p αλλοιωτική .i. digerens. apropit-
ca pro aprocritica. ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΗ .i. expultrix, vulgo at-

tractiuam, retentiuam, digestiuā, expulsiuam appel-
litant. In libro de sectis, quem quidam Plutarcho assi-

Diasco rodon. gnant. Diascorion legit^r pro Diascorodō, hoc est me-
dicamentū ex alijs, græci em̄ το σκοροδον aliū vocāt

ANNOTATIONES GALENI. XXVIII

καὶ τὸ σκοροδιον, aliij purgamentū, nostri sicut Colu-
mella & Plinius inter pulmentaria rustica celebrant
Aphroscorodon quod est genus aliij grādioris incre-
menti, quod quidam Vlpicū vocant. De quo Plau-
tus. Plenior es Vlpici q̄ Romani remiges. In eodem
libro de sectis Diacrosimos, dictio futilis & ridicula.
ponitur Diacrōmyon, quo significatur medicamen-
tum ex cepis. nam τὸ κρομμυον gręci cępam vocant
hic prouerbiū celebre est κρομμυα εσθιειν id est cę-
pas comesse p̄ eo quod est iubeo te flere. Altera q̄q̄
παροιμια id est prouerbiū gręcorum est κρομμυων
οσ φρανεσ θαι. id cępas olfacerere, de his qui flent. fe-
runt Alyattem Lydię regem olim misisse nuncium
ad Biantem philosophum, vnum ex septem sapientis-
bus, vt ad se celeriter veniret, q̄ dixit ερωκελευω αλ-
λυαττη κρομμυα εσθιειν Id est iubeo alyatti cępas
comedere, quod symbolicos signat illi plorandū esse
apud eundem Cachosia legitur pro cacexia, que di-
ctio significat malam corporis habitudinē. Cor. Cel-

Vlpicū

Dyacrō-
myon

cacexia

Cache-
ctici.

Euexia.

In tertio Meri perperam legitur, ad ozenam insuf-
fla per symponem, tu corrige per siphonem. sunt em̄ siphōes
siphones fistulę. υποκοριστικως siphunculi. Quod
hoc in loco p̄cipit medicamentū adhibendū esse per
siphonem ad ozenam, quod morbi fetentis nomen
est in naribus. Alio in loco dixit pharmacū suffla per

siphōes

Ozena

ANNOTATIONES GALENI.

syringia. syringa. i. per siphonē siue fistulā. Quæ græco vocabulo σφινγίς noīat. Plinius quendā calamū vocari tradit syringiā, quia utilissimus sit fistulis faciendis, qui totus concavus est, nihilq; habet intus cartilagis. Idē in. xxxij. na. historie scribens de sanguisugis inqt. Ergo sugentia ora forficibus p̄cidunt, ac veluti siphonibus defluit sanguis. Item in secūdo, aq̄ terre pondere exp̄ssa siphonū modo emicat, p̄cipit Cor. Celsus his qui tarde concoquūt, & qui noctu sitire cōsueverunt ut per siphonē bibant, hoc est ut ip̄met edocet, per tenuem fistulā, Ex hac translatione decenter exiit illud bendū. Satyricum, in fœminarū obscœnitates mordacissimū Effigiemq; deē longis siphonibus implent,

In libello de vinis. scaturiūt mende in noībus vinorum generosorū, siq̄dem falarinū legitur pro falernū anisinū pro aruisiū, de quo Virgi. Vina nouū fundā calathis aruisia nectar. Galarianū pro gauranū, Ercubum pro cecubū. Glesteos. i. mixtū p̄ gleucos. i. mustum. etem græci το γλευκος mustū vocāt, vnde quodam vini genus mediū inter dulciā argleuces appellant. i. semp mustū. cuius & Plinius meminit. Colus Gleuci/ mella q̄q; oleū gleucinū p̄dicat, qd̄ fit per vindemiā nū oleū mixtura olei & musti recētissimi, vna cum cōdimentis aromatū. Enumerare nemo posset q̄ sæpe apud Galenum Disnīa & ortomia legat̄ pro dispnoea & orthopnoea utrūq; vitiū in spirandi difficultate cōsistit, & inde nomē, modica est dyspnoea, neq; ex toto strāgulat, cū vero eger spirare nisi recta ceruice non pōt, tunc appellatur orthopnoea. hinc dispnoici & orthosuspiriū pnoici dicti talibus morbis obnoxii. suspiriosos nostri vocitant, & ip̄m morbū suspiriū, q̄ cū vexaret Seneca, satis apte inqt dici suspiriū potest, atq; decenter

hoc valitudinis genus esse animam agere.

Idem ait in libro de motibus, icurrat Siriasin. tu le Satyria,
 ge Satyriasin, est autem satyriasis concitatio immodi sis.
 ca libidinis, quam & satyrion vocant, quam Dioscori
 rides tradit & priapismum appellari. Hinc herbe Saty Priapie
 rio est nomen, quæ facit appetentiam veneris, habetq; scos.
 hanc vim concitatricem, recentiores medici & interpre
 tes Auicennæ priapismum vocant. Posses etiam non in
 scire siriasin legere, quoniã siriasis morbus est infan Siriasis
 tium, & quedã quasi exustio, vel vt alij autumant, di
 stillatio, de qua Plinius. xxxij. Siriasis infantium spons
 gia frigida crebro humefacto, rana inuersa ad alligas
 ta efficacissime sanat. Nomen inditum est vel a Sirio
 stella in ore caniculæ feruentissima, vel a Siris cauernis
 quia circa cerebri cauernas fiat inflammatio, ego ta
 men existimo hoc in loco Galeni non siriasin legen
 dum esse, sed Satyriasin, prout docuimus. Eoq; ma
 gis, quod in eodem loco post paulo ait. Satyriasin fie
 ri in pueris ex aspectu puellæ, quod nimirum referen
 dum est ad rei veneris concitationem.

Voniam paulo ante incidimus in mentio
 nem Auicennæ, inter medicos celeberrimi,
 q corrigamus apud eundem quasi transeun
 ter, dictionem inscitissimã charonia, quæ
 dictio cum futilis sit & nihili, pro ea substitutes Chir
 onia, sunt autẽ Chironia vlcera insanabilia, non tam
 ex eo dicta, q Chiron ea sanauerit, q q passus sit. Fur Chiroia
 it quidem Chiron in medicina præstantissimus, vt po
 te qui herbariam & medicamentariã inuenerit, a quo
 Centaurion & Chironion herbae cognominant. Hic Chiron
 olim cum Hercule suscepisset hospitio, atq; arma her
 culanea ptractaret, sagitta excidit in pedem, ex quo

ANNOTATIONES

χείρων
 ον.
 ελκος.

 vulnere factū est vlcus insanabile, atq; ita obiit mor-
 tem. Vnde puerbium. χείρωνιον ελκος. i. chironiū vl-
 cus de vlceribus insanabilibus. Plinius in. xxv. autu-
 mat Chironem ex eo sagittę herculeę vulnere cōuas-
 luisse, curatūq; esse herba Centaurio, quam aliqui ob
 id Chironium vocauere. Ouidius in fastis, memorat
 Chironē occubuisse ex ictu sagittę, quę erat infecta
 Lerneę sanguine Echidnę, & ita receptum in cœlum
 factum esse sagittariū, inibiq; cōmeminit historię his
 versibus.

Dumq; senex tractat squalentia tela venenis
 Excidit, & leuo fixa sagitta pede est.

Ingemuit Chiron, traxitq; a corpore ferrum
 Et gemit Alcides, Hemoniusq; puer.

Lutū si-
 gillatū.

 Terra si-
 gillata.
 Lēnia

 Sphra-
 gis vñ.

 Enarremus id quoq; quid sit apud eundem Auicē-
 nam lutum sigillatū, quod in codicibus Galeni dicit
 terra sigillata, cur tam frequens mentio est, apud vtrūq;
 tam mltiplex vsus in medicamētis, tam efficax vis in
 antidotis, q̄ in medicina tam p̄clara res habet. Scito
 igitur esse quandā speciē rubricę, quā terrā Lēniam
 vocant colore minio proximā, quę in insula Lēno nasce-
 batur, vnde & nomen multū antiq; celebrata, vt inq̄t
 Plinius in. xxxv. Venundabat hęc non nisi signata.
 vnde & Sphragidem appellauere. σφραγίς enim grę-
 ce dicit sigillū siue signaculū. hinc interptes Auicēnę
 lutum sigillatū interpretes Galeni terram sigillatam
 parū feliciter verterūt. Cur autē dicat Plinius signatā
 hęc rubricā Lēniam venūdari solitā, non erit ab re id
 fusius explicare, vt trib; pariter scriptoribus Galeno
 Auicēnę, Plinio vna opera opem feram, & tenebrico-
 sis locis lumē in fundā. In insula Lēno sacerdos Día-
 ne rubricā terram ex antro q̄dam effossam, reuerēter

post pacta sacrificia deportat in urbem, eāq; aqua ad mixta, pingue ac lutosam efficiens, ubi est diligenter cōcinata, signo Dianę sacro obsignat, & mox ita vendat. Dioscorides refert in. v. terrā Lēniam misceri cū sanguine caprino, eāq; signari. ΕΙΚΟΝΙ ΑΙΓΡΟΣ hoc ē imagine caprę, & ob id sphragida vocari. Galenus li. ix. simpliciū, memorat se sphragidis huiusce noscende causa nauigasse in isula Lēnon, q̄ in re secutus est vestigia magnorū phōr, qui discēdi causa lustrabant orbē terrar, penitissimasq; atq; ignotissimas gentes penetrabāt, sicut tempib; priscis Pythagoras. Empedocles, Democritus & Plato ad magiā discendam nauigauere pegrinationib; susceptis, quā reuerſi p̄dicauerūt atq; in arcanis habuerūt, cōsimiliter Apollonius Tyaneus gymnosophistas Indor, phōs Ethiopum, sacerdotes Aegyptior accessit, & inspexit & collocutus est, nam vt inqt verissime Seneca hoī tam diu discendū est q̄ diu nesciat, imo q̄ diu viuat. & vt canūt musæ gręcor οὐδέν γλυκὺ τέρον καὶ εἰδέναι Qd̄ significat nil dulcius esse q̄ cūcta nouisse. hoīes em̄ natura scire desiderāt, isitusq; mortalib; est amor cognitionis, & sitis q̄dam inexplebilis, non tam magna q̄ noua discendi. Galenus ergo cū esset, vt nemo nō nouit, eruditissimus ac polyhistor. i. multiscius rerumq; maxime ad medicinā pertinentiū peculiariter curiosus, merito cōstituit Lēnon inuisere, vt quod didicerat ex mutis, vt aiunt, magistris, id p̄sens videret contemplaretq; sphragida, hoc est, rubricā Lēniam sigillatā, cuius in medicina mirabiles sunt effectus, Lemion phragis, pro Lēnia sphragis mendose fere semper legitur apud eundem. Occurrat fortassis hoc in loco medicorū caterua dicentiū, Quid opus est tam

Cā di
scēdi pe
grina
tiones.

ANNOTATIONES

solerter tamq[ue] curiose verba in Galeno perpendere:
 nam scire medicinam sicuti leges, est non verba tene-
 re, sed vim ac potestatem. Præterea ægrotus, nō tam
 disertum medicū querit q̄ salutare, nec vt elegan-
 tior sit in loquendo q̄ medendo, scio nec inficior nō
 tam elegantiam verborū, q̄ scientiā medicamētorū in
 medico esse spectandā, scio ipsum Galenū, sexcentis
 in locis, proclamare se de verbis nō magnopere esse
 sollicitū, & medico rem cure esse oportere, non noīa.
 Ad me Sed vos interrogo medici, qui non estis Galeno cō-
 dicōs. parandi, qui nec sententias excellentissimi scriptoris,
 nec verba percipitis, quomodo emplastra, malagmas
 ta, cerata, pastillos, medicamenta salubriter cōficietis
 si res illas ignoratis ex qbus conficiant, si verba non
 intelligitis, quibus res ipse significant, quæ rerū cau-
 sa reperta sunt. Verū sicut indecorū est iuriconsulto
 ius in quo verset ignorare, Ita medico turpe esse cen-
 semus in rebus ad medicinam pertinentibus halluci-
 nari. Et quia dicunt ad pondera rerum penetrandum
 esse, non ad verborū amœnitates diuersitandū, & san-
 guinem ac medullam sententiarū esse introspiciendā
 omīssa cute corticeq[ue] verborum, ego hercle non dispi-
 cio, quomodo sanguis & medulla interior introspici
 possit, nisi cutis & cortex ante diligenter exploretur.
 Quinū Nam qui e nuce nucleum esse vult, frangit nucē. qui
 cleū es ex libris vult sententias eruere atq[ue] penitus exprome-
 se vult. re, necesse est vt verborum corticem ante perumpat,
 nec interiora pandunt, nisi exteriora ante patefiant.
 Et nulla pfecto ars curiosius, cautius, vigilantius ho-
 mini discenda, tractanda. emeditanda est, q̄ medicī-
 na, quoniā nulla est piculiosior. Siquidem in hac agit
 salus hominum & vita, qua nihil est preciosius, nihil

mortalibus carius, adeo blanda est spirandi viuendiq;
dulcedo. Suppudet scribere, scribā tamen, utarq; alie
na lingua, ut omnem effugiam criminationem. Me
dici de malis loquor & imperitis, discūt, ut Plinij ver
bis utar, periculis nostris, & experimenta per mortes
agunt, & animas nostras negociant, & cum nulla sit
lex quæ puniat inscitiam capitalem, medico tantū ho
minem occidisse summa impunitas est, id autē potis
simū euenit ex ignoratione rerum medicarū. Vnde
fit ut identidem potionē mortiferam ppinent pro sa
lutifera, ut pro cinnabari, quæ fit permixto draconis
& elephanti sanguine, in antidotis, medicamentisq;
utilissima, utantur minio, cui cinnabari est nomē, qđ
venenum esse quis dubitat. Verum ne videar opus
censorium obiurgandis medicorū noxis intempestis
ue suscepisse, regrediar ad instituti operis executionē
q̄ mendę ex libris Galeni tollunt, tortuosa corrigun
tur, obscura illuminant, qua in mentione subit illud
ex libro prognosticorum, Elandea legi pro Hellada.
i. Græciam, de qua Plinius, ab Isthmi angustiis Hel
las incipit, a nostris græcia appellata. Itē ypater in eo
dem, mendose dicitur pro ypatos. id est, cōsul. & Eu
parcus vrbis pro eparchus, id est, p̄fectus vrbis.

Item in libro de partibus medicę artis, cirocomica
sæpe nominat pro gerocomia, id est, medicina senū
sicut pedofica p̄ pederotrophica, id est, medicina &
alimentis puerorum, & pedotribus pro pedotriues. Pedotri
Qui est magister exercitationis, & exercitator agili
tatis in pueris, cuius apud Aristotelem, Plutarchū, Lu
lium Pollucem scriptores om̄is est mentio, meminit
& Plato in libro de philosophia, apud quem in Gor Plato,
gia inquit Socrates, pedotriuis opus esse, corpora ho

Experi
mēta p
mortes
agunt

ANNOTATIONES

minū formosa robustaq; reddere Legimus Ciceronē
 cū esset valitudinarius & caco stomachos, dedisse ope
 ram pedotriue, atq; ita corpus robustius firmiusq; fe
 cisse, ambulatio inqt est opatio scelei, & pticulę in sce
 leis sunt. Expone, ambulatio est opatio crurū, & i cru
 ribus sunt pticulę, græci. n. τὰ σκελῆ crura appellant
 vocabulo notissimo. sed hoc i loco dictio ē neq; vere
 græca neq; Romana, sed plane adulterina atq; absur
 da, sepe noīat epsima sirīū ciceronē, quæ dictiōes neq;
 hellenismos neq; latinitatē bene redolent, cū epsima
 & σείριος & ciceon legendū sit, est aut epsima græco
 vocabulo id qd' nostri sapā vocāt, fit musto vsq; ad ter
 tiam ptem mēsurę decocto, qd' vbi factū ad dimidiū
 est, vt docet Plinius, defrutū vocamus. id græci & ma
 xime Attici σείριον qd' appellāt, de q' Dioscorides sic
 refert καὶ οκαροτομένου του γλευκονος σείριος καὶ ἐπῆ
 μα καλούμενος. i. decocto musto fit sirios, qd' & epse
 ma vocāt. Præterea græci σείριον appellant decoctū fi
 corū siccarū & ppinguiū, qd' in medendo habet vim
 discutiendi & abstergēdi. Cyceon vero genus est po
 tiōis, cuius mentionē copiosam facit Homerus in vn
 decima Iliados Rhapsodia, scribēs quēadmodū puel
 la noīe Ecamedā pparauit potione, quā ciceonem vo
 cant, cui vinū prāniū, caprinū caseū, vna cū farina can
 dida cōmiscuit, atq; ita pparatā Nestori et Machaoni
 siti cōfectis, ppinauit, eaq; potione oēm sitim penit
 sedauit. De ciceōe ait Suidas, κυκεων πομα εκ διαφο
 ρων μιγμάτων κίρναμενον Cyceon est potio ex diuer
 sis mixturis tēperata. Apd'eundē sepe leges, opū cyri
 cum perperā scribi, p opon cyrenaicō, q' vocabulo sis
 gnificatur Laser. qui est succus laserpitij siue silphij,
 magnificus in vsu medicamentisq;, & vt auctor est Plī

cacoſto
 machos
 Tullius

epsima
 Sapa
 Defrutū,

Cyceō.

opos cy
 renicos.

nus. Lafer e Silphio pfluens inter eximia est naturæ
dona numeratū. Ideo autē opos cyrenaicos appellat,
quia i cyrenaica puincia clarissimus est. Dioscorides
ὄπον κυρεναϊκόν noiat, cuius meminit & Palladius in
iij. In noibus arborū, frugū, olerū, rerūq; metallica
rum mende innumere cōspiciunt, & noia deprauata
ac maculosa scaturiūt, ad quę repurganda opus foret
iusto volumine. Qd si vita suppetet, & deus votis ac
fata subscripserit, ex nostra aliquā officina fabrefactū
expolitūq; promeēt, vna cum appendicibus ad legalē
doctrinā ptinētibus, vt vno volumie psum medicīnē
& iuris ciuilis scientiē studiosis, hoc em mihi prope
vnum ppositū est, hic scopos, hoc signū, vt pro virili
partē foueam, instituāq; tirocinia adulescentulorū, vt
in re līraria titubantib⁹ fulcimēta suppeditē, vt deniq;
imitet Democritū, quē nimio iuuādī mortales studio
interdū plapsū ferūt. malo. n. perrare nōnunq;, & inci
dere in culpā, vt ego sentio, ignoscibilē, q; diutino se
nescere silētio, & funesto veterno torpescere. eadem
ex castris oratorijs, in medicorū & iuriscōsultorū atq;
philosophorū castra subinde me cōfero, nō tamen vt
trāsfuga, sed vt explorator. Nolo qdem esse medicus
vt Hippocrates, nō tamē expert medicīnē, qua salus
cōtinet. Nolo esse iuriscōsultus vt Scevola, nō tamē
penitus explosus a cōtubernio iuriscōsultorū. Nolo
esse philosophus vt Plato, non tamē omnino alienus
a secta philosophorū & schola. hæc aut si penitus itro
spicere non licet, saltem a limine saluto, & vt celeberr
rimi scriptores dixerē, magnę rei quātulūcunq; pos
federis fuisse participem, non minima est gloria, & sa
tius est plura studiorum genera nouisse mediocriter, Ppa me
si non possis vnū aliquid insigniter. Sed ne extra can
diocrit.

A limie
saluto,

Ppa me
diocrit.

ANNOTATIONES

cellos instituti operis euageſ oſo, iam inhiſcēdi ſunt
 remi, & vela cōplicanda, ac portus petendus iam ex-
 trema manus imponēda opuſculo eſt, in quo vereor,
 nedum amphoram formare incipio, vrceū ſinxiſſim.
 Tu vero Antiſtes maxime, quicquid eſt iſtud munu-
 ſculi, libēs cape, quod ſi facit ad ſtomachum tuū. qđ
 ſi tibi probat, tuiq; ſimilibus bene eſt, nulla ſit opere
 impenſeq; iactura. pluris em facio vnus eruditi, lau-
 dationem, q̃ ſexcentorū male litteratorū vituperatio-
 nem. Deus Optimus Maximus te ſoſpitē atq; floren-
 tem in diuturna felicitate cōſeruet. Viuas valeaſq;
 Beroaldi tui memor.

Eiuſdem Endecaſyllabon ad Libellum.

Sunt fratres tibi plurimi Libelle
 Omnes legitimi, probi, pudici.
 Quorum quiſq; ſuos habet patronos
 Claros Stemmate, nobileſq; cenſu.
 Quorum preſidio nihil timentes
 Florent & volitant per eruditos,
 Sed tu quem tibi vindicem libelle
 Sacro de grege quem paras patronum?
 Eraſmum eligiſ? optio eſt beata.
 Nam quiſ doctior hoc, benigniorq;
 Quiſ præſtantior elegantiorq;
 Qui morum probitate perpolitus
 Inter pontifices, epiſcopoſq;
 Inſtar ſideris enitet decori.
 Iam curriculo ad tuum patronum
 Quo ſub vindice nec grauem Catonem,
 Narem aut Rhinoceroticaſ timebiſ.

FINIS.

INDEX

Index quo dicto ci

tius querenti

quoduis oc

currat.

A

Abderite folio. xxij.

Abdericon ibidem

Abstinencia xvij.

Achrades pro Alcades.

filio. xxiiij.

Achras. eodem.

Aculeus turturis. eodē.

Aigleuces xxviij

Alabandos. xxij.

Alberti magni laus vi.

Alexicacos xij. & xx.

Alexiterion. xxiij.

Alexipharmacū xxi.

Alyatte. xxviij.

Anaximenis opinio v.

Anacharsis xxij.

Anaxagoras v.

Antiparistasis. vij.

Anthoniū musa xxiij

Apathia xij.

Apia xxiiij. & xxvi

Apicij cōmentū xxviij

Appoloniateg x.

Apollo vnde xij.

Apollo pharetratus cur?

folio.

xij.

Aphroscorodon xxviij

Apropirica pro Apocritis

ca. eodem

Apua. xxvi.

Aqua puteana, cui frigis

da in estate vij. & xi.

Aque causa pestis. xij.

Aglo saluberrimus xv.

Aglo gignit mares eodē.

Argestes xiiij.

Argleuces xxviij.

Aristippi timor xi.

Aristotelis laus. v.

Aristotelis sentētia de ter

remotu. eodem

Aruisiū p anisfinū. xxviij

Auster pestifer xij.

Auster gignit foeminas.

folio xv.

Auicenna. xi.

B

Bentiuolorū laus iij.

Brasmatie viij.

Biothanatus. xij.

C

Cacexia xvij.

Cacexia p cachosia xvij

& xxviij.

H

INDEX

Cathectici.	xiiij.	Defrutū quid	xxxj.
Cacochyla.	xviiij.	Deleterion	xxiiij.
Cacochyma.	xviiij.	Democriti p̄ia	xx. et xxij
Cacostomachus.	xxxj.	Descriptis pestilētiē	xvi.
Camillus peste mortuus.		Dyacrōmion pro Dyacro	
folio	xij.	simos	xxviij.
Camilla	iiij.	Diascoridon pro Diasco	
Canon Polycleti	xxij	ron	xxviij
Cathectica, pro Catheli		Dispnoea p̄ disma.	xxviij
ca.	xxviij	Dolfa duo lotus	i.
Chasma	viiij.	Domus Grammaticē	si
Cecubū p̄ percubū	xxviij	milis.	i.
Celtica p̄ elctica	eodē.	Domus Bentiuoloz	ij.
Centauria	xxviij		
Cicen p̄ ciceone	xxxj		
Cinnabaris	eodem		
Cynocauma	xxv		
Chiron	xxix.	Elctica p̄ celtica	xxviij.
Chiroia p̄ charōia	eodē.	Elephātes quid terreat	i.
Chorus	xiiij.	Empedoclis remedia.	xx.
Clades Nicomedensium		Ennosigeus.	v
folio	viiij.	Eparchus pro Euparcus.	
Constitutio	xxi.	folio	xxxj
Cōtagio pestilētiē	xviij.	Epidemus,	xv.
Copaides.	xxvi.	Epilepsia	xi.
Crasis	xviiij. & xxi	Epsēma p̄ epsima	xxxj
Crocomagma pro croco		Esopon p̄ ysopū	xxv.
magnetis.	xxviij.	Euaporationes causa rerz	
		multarum.	v
		Euectici	xxviij.
		Euexia	eodem.
		Exēplū Thrasibuli	xxv.
		Exm Nicomedis.	xxviij.
Dauidi optio facta	xiiij.		

INDEX

Exemplū Aristippi xi.

Ind. Aristippi fol. 2° 3° 4°

F

Falernū p. falarinū xxviij.
Frugalitas bona xvij.
Fulci obitus xij.

for. 1° 2°

Gal. 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

G

Garum xxviij.
Gauranum pro Galariā
num. xxviij.
Geroforia xxv.
Gerocomia, pro Ciroco
mica. xxvii.
Gelesteos xxviij.
Gleucos. eodem.
Gleucinū oleum xxviij.
Gonorhoei pro gomorei
folio. xxiiij.

H

Hellada p. Elandea xxxi.
Heraclia xxviij.
Heraclius p. heradius co. xx.
Hercules alexicacos xx.
Hydrophobia xxv.
Hydrophoui eodem.
Hypenemia pro hypore
mia. xxv.
Hipocratis medicia xix.

Ignis causa v.
Inclinatio ix.
Iulius pollux xxiiij.
Ira dei viij.

L. 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

Lapis heraclius xxviij.
Laser xxxiiij.
Laurete effectus xx.
Laus vincetij paleoti. iiij.
Laus Ioānis Bētūoli. eo.
Laus Aristotelis v.
Laus Alberti vi.
Lēnia terra xxix.
Lepida *heraclius* xxiiij.
Ligusticū *heraclius* xxvi.
Λιμωσ *heraclius* xv.

Liniū xxviij.
Lucretius vi.
Luna instar cōsulis vi.
Λοιμωσ. *heraclius* xv.
Loemodes eodem.
Lutū sigillatū vñ xxix.

M

Magnesvnde xxviij.
Mediocritas xiiij.
Melecides fatuus xxiiij.

H ij

marginifera f. *Depta*

Forquilha em traço não 3

INDEX

Reminiscor 3° Septu
R
 Religio remedium pestis

folio xix.

Regula Polycleti xxij

Solus 2° Septu
S
 Sagittarij signū xxix.

Sanitas. xij.

Septu
 Sapiens apud insipientes
 folio xxij

Sapa xxxi

Satyriasis p siriasis xxix

Satyrion eodem.

Sceleis xxxi.

Sciotericon v

Selachia xxiiij.

Semnon iij

Senes nō sentire pestem.
 folio xxi.

Septētrionales fortes cur
 folio x

Sideritis xxvij

Sidera vñ pascunt. xiiij.

Silius. xxvij.

Siphones pro sympones
 folio xxvij.

Syringia eodem.

Siriasis xxix.

Sirius. xv

Socrates. xvij

Sol instar regis vi.

Sphragis xxix

Straton vij.

Subuentana oua xxv.

Succussio ix.

Suidas xxiij. & xxxi.

Suspirium xxvij.

T

Templum 2° Septu
 Templa rimosa ij.

Terra sigillata qd sit xxix

Terrēmotus causę q̄ v.

Terrēmotus quid vij

Terrēmotus effectus fo.

vij. & ix.

Terrēmotus sub Galeno

folio viij.

Terrēmo. sub tyberio eo.

Terrēmotus in Gallia. v

Terrēmotus signa ix.

Terrēmotus p̄lagia. eo.

Terrēmotus remedia x.

Thales v

Theríace vnde xxi.

Thrasibulus xxv.

Thrucídides xvi.

Togata. v.

Torpedo. xxiij

Trimma xxvi.

Tremor terre & in corpo

re vi

Tremor ix.

Trias iij.

Trigon. xxiij.

H iij

INDEX

Trismegistus.	ix.	Viuiparū	xxiij
Trochisci	xxiij.	Vlpianus	vij
Tropei	xxv	Vlpicum	xxviij
ΘΕΙΟΤΑΤΟΝ	v. 2 vi	Votoꝝ locus i pauore ij.	
ΘΗΡ.	xxij.	Vrbs quid	i.
ΘΗΡΙΧ.	codem.	Vrbes. xij. pstrate	vij
Turris Bentiuolorz.	iiij	<i>Y</i>	
V			
Venti pestilētię cā.	xiiij	Ydrophorbia	xxv.
Vigilię noxię.	xv.	Ypatos p ypater	xxxij.
Victus simplex saluber.		Ypotrimma	xxvi.
folio	xviij.	Z	
Victruuius	xiiij.	Zephyria	xxv
Vinū contra pestē	xxi	Zodiacus	ix.
Virtutes naturales	xxviij	<i>Zemem</i> ΤΕΛΟΣ	

Hoc, Philippi Beroaldi de terremotu, opus
 Argentorati in Mathiæ Schurerij Hel
 uetenſis officina, ſtāneis calamis,
 excriptū eſt. Anno, IHESV
 in cuius obitu tota machi
 na portentoso, necnō
 nature inſueto
 tremore con
 cuſſa fuit.

M. D. X.
 Menſe Maij.

Die Geschichte
M u s l a n d s

von

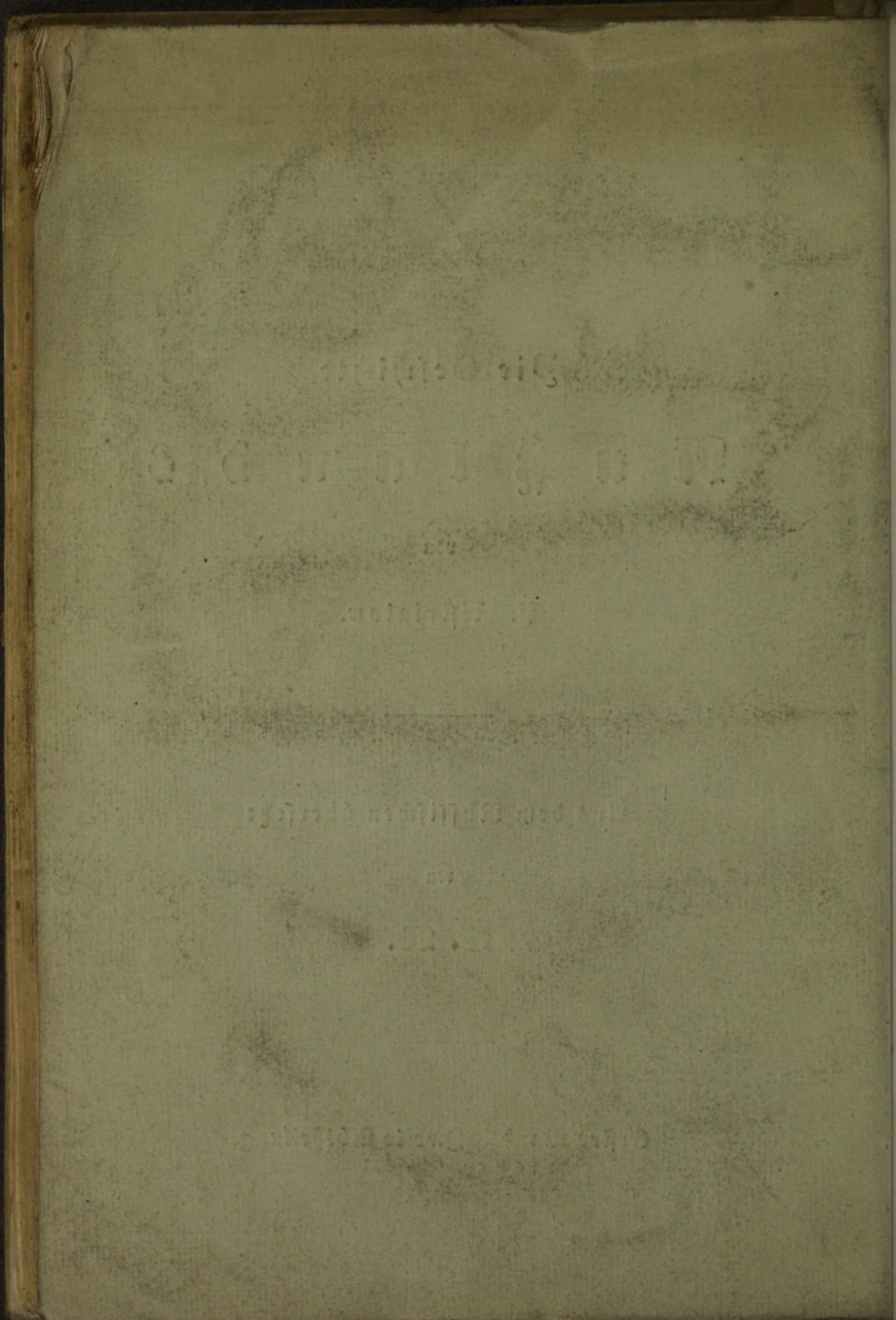
M. Ustrialow.

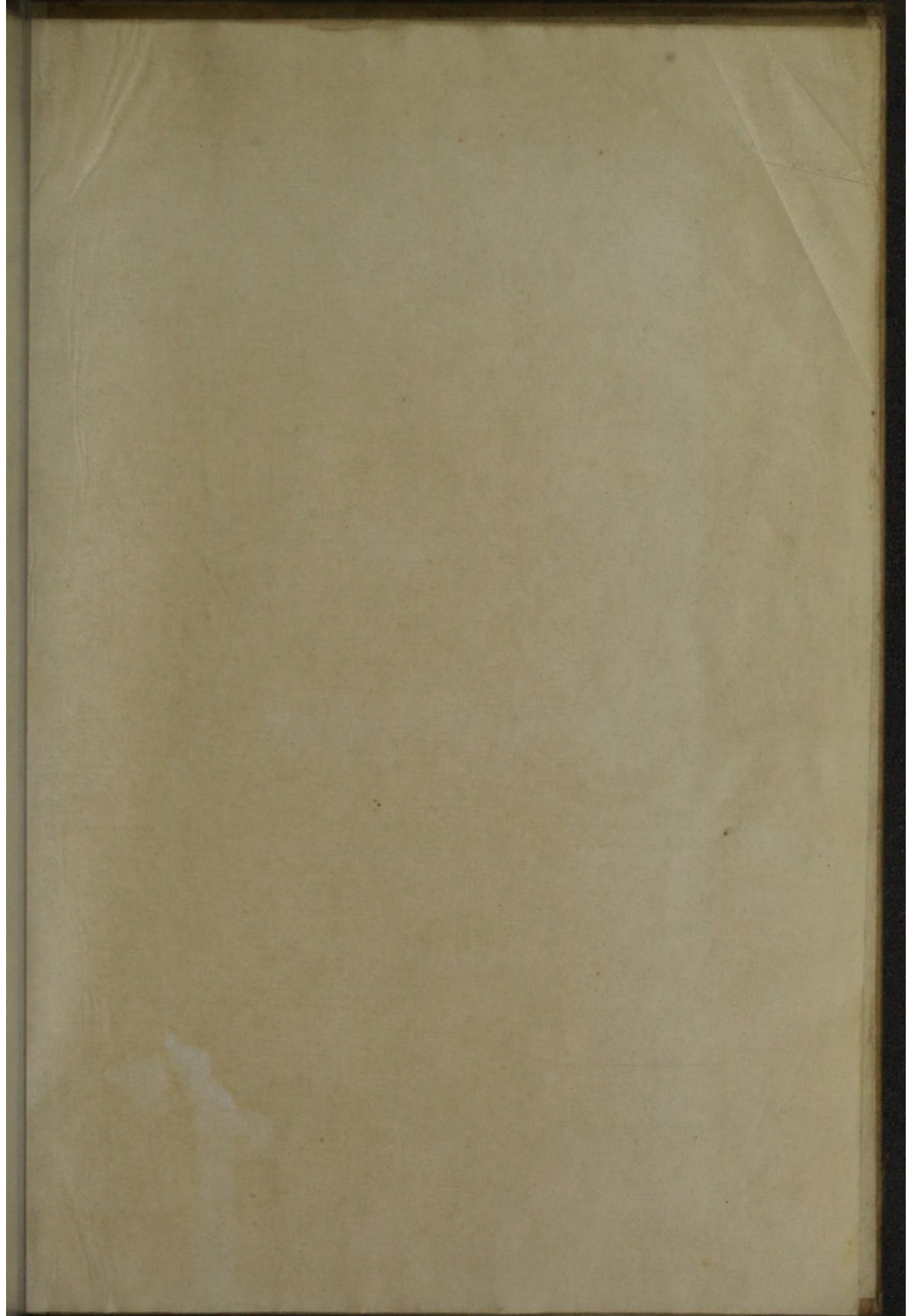
Aus dem Russischen übersezt

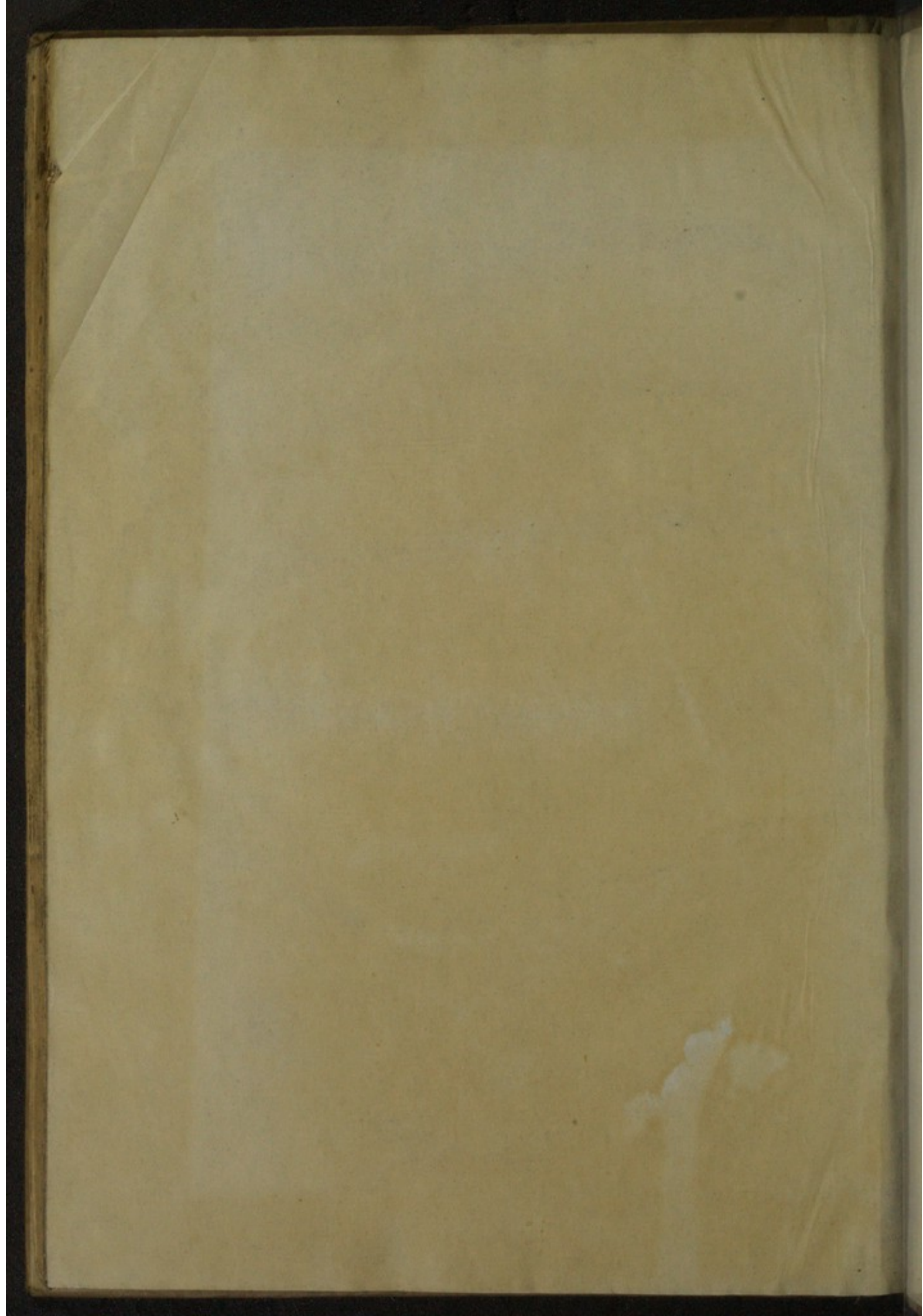
von

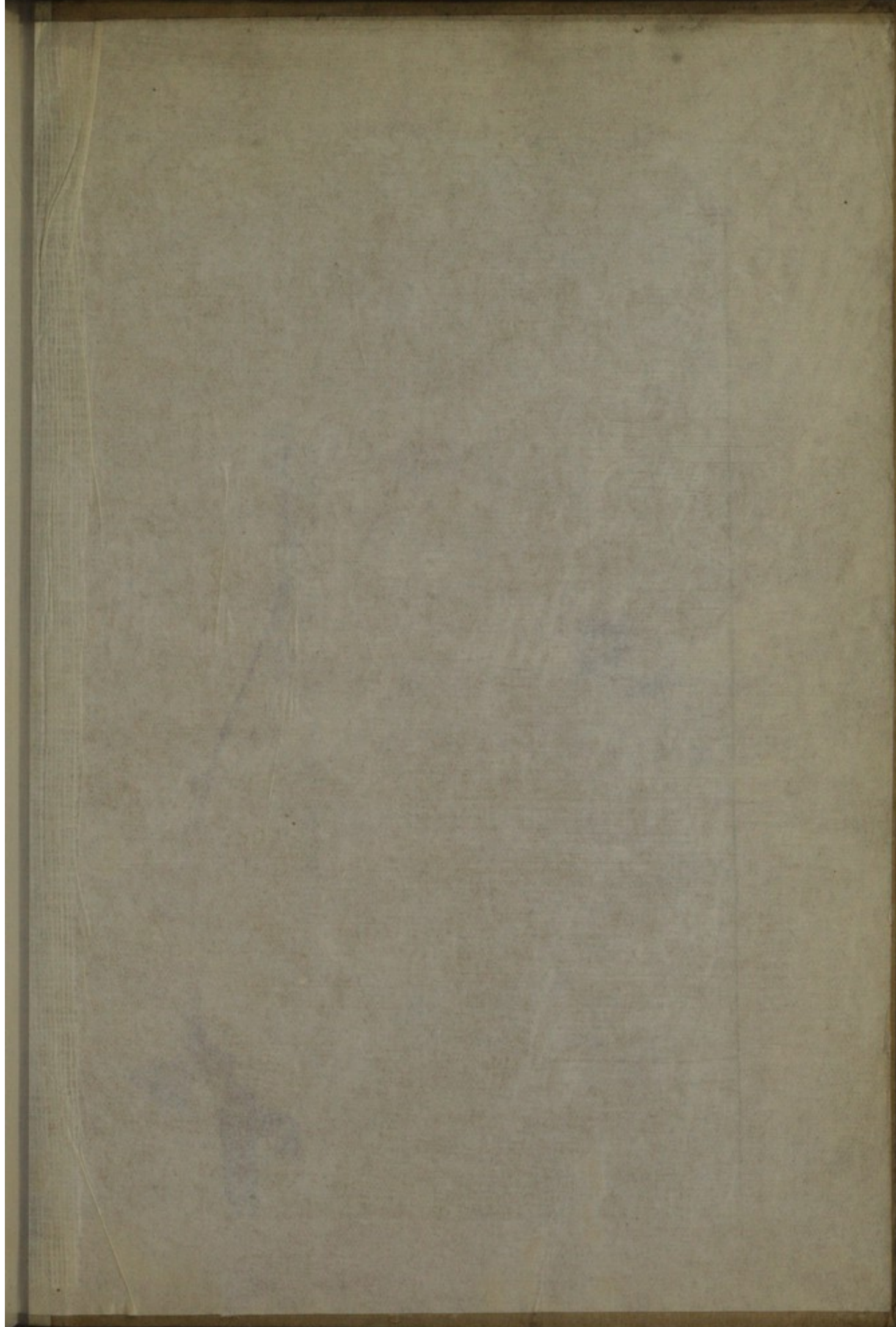
G. W.

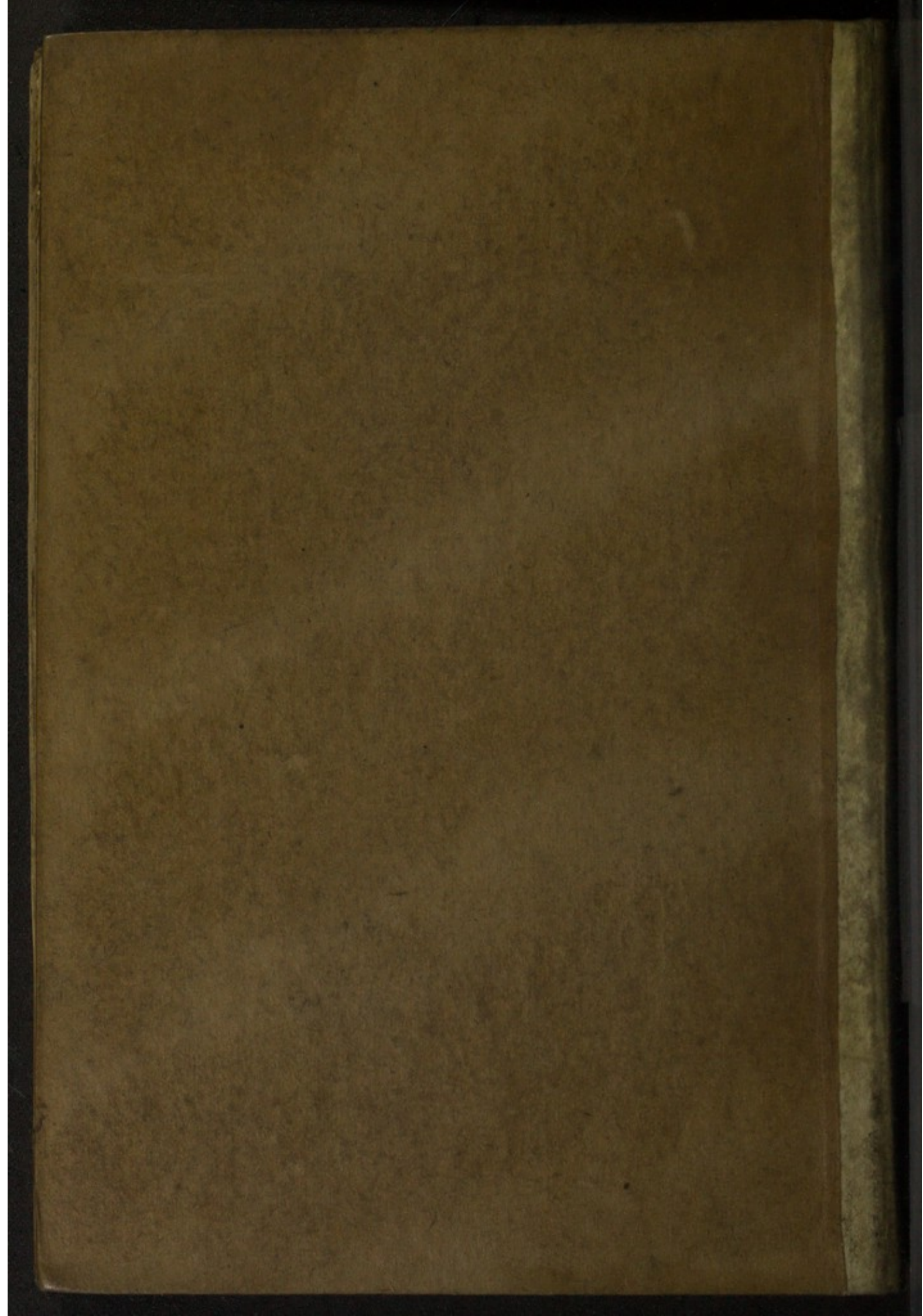
Erster Band. Zweite Abtheilung.

DE PESTILENTIA. BEROALDUS. 1510.

